

SAVONIA

OPINNÄYTETYÖ - AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINTO
SOSIAALI-, TERVEYS- JA LIIKUNTA-ALA

SIMULAATIOVIDEO VARHAISKASVATUKSESTA: KIRJAAMISHARJOITUS SOSIONOMIOPIISKELIJOILLE

TEKIJÄT:

Kati Harjunen SS19KM, 27.11.2021
Tatjaana Murto

Koulutusala Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	
Tutkinto-ohjelma Sosionomin tutkinto-ohjelma	
Työn tekijät Kati Harjunen ja Tatjaana Murto	
Työn nimi Simulaatiovideo varhaiskasvatuksesta: kirjaamisharjoitus sosionomiopiskelijoille	
Päiväys 27.11.2021	Sivumäärä/Liitteet 54/6
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani Savonian ammattikorkeakoulu	
<p>Tiivistelmä</p> <p>Opinnäytetyöprosessissa tuotettiin Savonia-ammattikorkeakoululle pedagoginen oppimateriaali, jonka avulla sosionomiopiskelijat pääsivät harjoittelemaan varhaiskasvatuksen kirjaamista. Tuotettu oppimateriaali koostui kuvitteellisen tapausesimerkin avulla kuvatusta simulaatiovideosta ja siihen liittyvästä hyvän kirjaamisen mallista. Opinnäytetyö toteutettiin kehittämistyönä ja sen tavoitteena oli lisätä oppimateriaalin avulla varhaiskasvatukseen suuntautuvien sosiaalialan ammattikorkeakouluopiskelijoiden kirjaamistietoutta ja näin luomaan heille paremmat valmiudet kirjaamiseen.</p> <p>Simulaatiovideon tapausesimerkki koostettiin yhteistyössä varhaiskasvatuksen ammattilaisten kanssa. Videossa näyteltiin kuvitteellinen, mutta toden mukainen tilanne varhaiskasvatuksen opettajan ja lapsen äidin välisestä keskustelusta liittyen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Keskusteluun valittiin varhaiskasvatussuunnitelman osat: 4.1 lapsen vahvuudet, kiinnostuksen kohteet ja tarpeet, sekä niiden huomioon ottaminen, 4.2 tavoitteet pedagogiselle toiminnalle ja 4.3. toimenpiteet ja menetelmät tavoitteiden saavuttamiseksi. Valmis oppimateriaali testattiin sosionomiopiskelijoilla. Opetustilanteessa harjoiteltiin kirjaamista hyvän kirjaamisen periaatteiden mukaisesti.</p> <p>Opetustilanteessa kerättiin palautetta opiskelijoilta sekä opettajalta. Saadun palautteen mukaan simulaatiovideon käyttö koettiin oppimisen kannalta hyödylliseksi. Se nähtiin visuaalisena ja eheänä kokonaisuutena, jolla mahdollistettiin opiskelijan hyvän kirjaamisen oppimista, yhdistäen luonnollisesti teorian tiedon ja käytännön eri tasot. Harjoitus koettiin pääsääntöisesti mielekkäänä ja samankaltaisia materiaaleja toivottiin lisää.</p> <p>Opinnäytetyöprosessin tuloksena saatiin merkittävä ja innovatiivinen oppimateriaali sosionomiopiskelijoille, sekä pedagoginen opetusväline sosiaalialan opettajille. Oppimateriaali auttaa heitä saavuttamaan sosiaalialan kompetenssien ja opetussuunnitelman mukaisia tavoitteita. Pidemmän aikavälin havainnot oppimateriaalin vaikuttavuudesta voidaan arvioida vasta käytön perusteella.</p>	
Avainsanat kirjaaminen, dokumentointi, varhaiskasvatus, pedagogiikka	

Field of Study Social Services, Health and Sports	
Degree Programme Degree Programme in Social Services	
Authors Kati Harjunen ja Tatjaana Murto	
Title of Thesis Simulation Video on Early Childhood Education: A Documentation exercise for Bachelor Students of Social Services	
Date November 27, 2021	Pages/Appendices 54/6
Client Organisation /Partners Savonia University of Applied Sciences	
<p>Abstract</p> <p>In the thesis process, pedagogical learning material was produced for Savonia University of Applied Sciences. The material enabled Bachelor students of Social Services to exercise documentation in early childhood education. The learning material produced consisted of a simulation video described with the help of an imaginary case example and a related appropriate documentation model. The thesis was implemented as a development work and its aim was to increase, through the learning material, the documentation knowledge of the students oriented in early childhood education and thus, create better preparedness in writing skills for them.</p> <p>The case example on the simulation video was made in collaboration with early childhood education professionals. The video showed an imaginary, but realistic situation where a kindergarten teacher and a child's mother discussed an early childhood education plan. Some parts of the early childhood education plan were selected for discussion: 4.1 the child's strengths, interests and needs, and their consideration, 4.2 goals for pedagogical activities and 4.3 measures and methods to achieve the objectives. The completed learning material was tested with Bachelor of Social Services students. In the teaching situation, writing was practiced according to the principles of appropriate documentation.</p> <p>In the teaching situation, feedback was collected from students and the teacher. According to the feedback received, the use of simulation video was useful for learning. It was perceived as a visual and intact whole that enables the student to learn documentation and combines naturally different levels of theoretical knowledge and practice. The exercise was generally perceived as meaningful and more similar materials were desired.</p> <p>As a result of the thesis process, significant and innovative learning material for the Bachelor students of Social Services, as well as a pedagogical teaching tool for the teachers of the Social Sciences was produced. The learning material helps them to achieve the goals in accordance with the competencies in the social field and the curriculum. Longer-term observations of the effectiveness of the learning material can only be assessed based on use.</p>	
<p>Keywords writing, documentation, early childhood education, pedagogy</p>	

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	6
2	OPPIMINEN JA SOSIONOMIKSI KASVAMINEN	7
2.1	Oppimisen perusteet	7
2.1.1	Oppimisen eri tasot	8
2.1.2	Konstruktiivinen oppimiskäsitys	8
2.1.3	Sosiokonstruktiivinen oppimiskäsitys	9
2.1.4	Kokemuksellinen oppiminen	10
2.1.5	Oppimistyyliyt.....	10
2.2	Tulevaisuuden oppiminen: simulaatio-oppiminen	11
2.3	Ammattikorkeakouluopiskelija oppijana	12
2.3.1	Sosionomiksi kasvaminen	13
2.3.2	Tiedonkäsittely on osa sosionomin työtä	14
2.3.3	Kirjoittamisen selkeys kirjaamisessa	15
3	VARHAISKASVATUS JA KIRJAAMINEN VARHAISKASVATUKSEN NÄKÖKULMASTA	17
3.1	Lapsi oppijana ja aktiivisena toimijana	17
3.2	Pedagogiikka varhaiskasvatuksessa	18
3.3	Pedagoginen dokumentointi	19
3.4	Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma	20
3.4.1	Perustiedot	22
3.4.2	Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatiminen	23
3.4.3	Aiemman vasun tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutumisen arviointi	24
3.4.4	Tavoitteet pedagogiselle toiminnalle ja toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi	25
3.4.5	Lapsen hyvinvoinnin tukemiseen liittyvät muut huomioitavat asiat.....	27
3.4.6	Laatimisessa hyödynnetyt muut mahdolliset asiakirjat ja suunnitelmat	27
3.4.7	Seuranta- ja arviointiajankohdat.....	28
4	KEHITTÄMISTYÖN TARKOITUS JA TAVOITE	29
5	KEHITTÄMISTYÖN TOTEUTUS.....	30
5.1	Kehittämistyön suunnittelu	30
5.2	Simulaatiovideon kuvaus	34
5.3	Simulaatiovideon arviointi.....	36
6	POHDINTA.....	37

6.1 Kehittämistyön eettisyys ja luotettavuus	39
6.2 Hyödynnettävyys ja kehittämisideat	39
LÄHTEET	40
LIITE 1: OPETUSHALLITUKSEN LAATIMA LAPSEN VARHAISKASVATUSSUUNNITELMA -LOMAKE .	43
LIITE 2: ESIMERKKI VARHAISKASVATUKSEN JÄRJESTÄJÄN ITSE SUUNNITTELEMASTA LAPSEN VARHAISKASVATUSSUUNNITELMA -LOMAKKEESTA	45
LIITE 3: MALLIESIMERKKI HYVÄSTÄ KIRJAAMISESTA	48
LIITE 4: SIMULAATIOVIDEON KÄSIKIRJOITUS	51
LIITE 5: SIMULAATIOVIDEOSSA KÄYTETTY MALLIESIMERKKI HYVÄSTÄ KIRJAAMISESTA	53
LIITE 6: SIMULAATIOVIDEO OSOITE	54

KUVALUETTELO

KUVA 1. UUDEN OPPIMINEN	7
KUVA 2. LAPSEN VARHAISKASVATUSSUUNNITELMIEN JATKUMO (KUOPION KAUPUNKI 2019).	20
KUVA 3. TARVITTAVAT PERUSTIEDOT VARHAISKASVATUSSUUNNITELMAAN (HARJUNEN 2021).	22
KUVA 4. VARHAISKASVATUSSUUNNITELMAN LAATIMISEEN TARVITTAVAT TIEDOT (HARJUNEN 2021).	23
KUVA 5. EDELLISEN VASUN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN (HARJUNEN 2021).	24
KUVA 6. VARHAISKASVATUSSUUNNITELMAAN KIRJATTAVAT TAVOITTEET JA TOIMENPITEET (HARJUNEN 2021).	25
KUVA 7. OPPIMISEN ALUEET JA LAAJA-ALAINEN OSAAMINEN (KUOPION KAUPUNKI 2019).	26
KUVA 8. MUUT HUOMIOITAVAT ASIAT (HARJUNEN 2021).	27
KUVA 9. SUUNNITELMASSA HYÖDYNNETYT MATERIAALIT (HARJUNEN 2021).	27
KUVA 10. SUUNNITELMAN ARVIOINTI (HARJUNEN 2021).	28

1 JOHDANTO

Maailmanlaajuisesti ja näin myös Suomessa sosiaalialan ammattilaisen ensisijaisena tehtävänä on parantaa asiakkaiden hyvinvointia ja tukea heidän perustarpeitansa sekä kiinnittää huomiota niin yksilöllisyyteen kuin osallisuuteen (Weisman ja Zornado 2017). Sosiaalialantyyöhön kuuluu tärkeänä ja välttämättömänä osana asioiden dokumentointi. Dokumentointi eli kirjaaminen tuo tehdyn työn näkyväksi, antaa oikeusturvaa, sekä helpottaa moniammatillista työtä. Tehdyn työn, kuten asiakastyön, tapaamisten, keskusteluiden, suunnitelmien, lausuntojen ja päätösten, kirjaamisvastuu on työntekijällä. Asiakkaiden osallistaminen, eli heidän mukaansa ottaminen sisällön tuottamiseen, on tärkeää. Mukaan ottaminen tarkoittaa sitä, että jokaista asiakasta tulee tiedottaa kaikista heitä koskevista asiakirjoista, tuoda ne fyysisesti asiakkaiden nähtäväksi ja mahdollisuuksien mukaan ottaa heidät mukaan asiakirjojen luomiseen. Valmiit asiakirjat toimivat työntekijän apuna, koska niiden avulla voidaan tehtyyn työhön palata ja täten myös arvioida. Hyvä kirjaaminen vaatii oikeat olosuhteet eikä sitä tule tehdä kiireellä. (Laaksonen, Kääriäinen, Penttilä, Tapola-Haapala, Sahala, Kärki ja Jäppinen 2011.)

Opinnäytetyömme toteutettiin kehittämistyönä, jonka tuotoksena syntyi simulaatiovideo. Simulaatiovideossa esitetään kuvitteellinen tilanne lapsen vanhemman ja varhaiskasvatuksen opettajan välisestä keskustelusta. Keskustelu liittyy lapsen varhaiskasvatussuunnitelman tekoon. Varhaiskasvatussuunnitelman keskusteluesimerkki koostettiin yhteistyössä varhaiskasvatuksen ammattilaisten kanssa. Opetushallituksen asiakirjarakenteiden avulla loimme malliesimerkit ammattimaisesta kirjaamisesta. Ennen työkentille siirtymistä, tulisi opiskelijalla olla oikeus päästä harjoittelemaan kirjaamista käytännössä. Hyvän kirjaamisen opiskelu voi olla haastavaa nykyisillä materiaaleilla, joten uuden ja nykyaikaisen materiaalin tuottaminen helpottaa tulevia sosiaalialan ammattilaisia. Simulaatiovideon avulla pyrimme vastaamaan tähän tarpeeseen. Opinnäytetyön aiheen valintaan vaikutti opintojemme aikana käyty kirjaamisen teoriaopinnot, jolloin itse kirjaamista emme päässeet harjoittelemaan. Lisäksi valintaan vaikutti sosiaalialan kirjaamisen suuri merkitys ja sen vaatima osaaminen (Kääriäinen 2003). Kaikenlainen oppiminen vaatii toistoja, joten kirjaamisharjoitusten tarjoaminen sosionomiopiskelijoille opintojen aikana mahdollistaa vaadittavan pätevyyden saavuttamisen (Raatikainen, Rahikka, Saarnio ja Vepsä 2019, 28).

Opinnäytetyömme toimeksiantajana on Savonia ammattikorkeakoulu. Koulutusaloja Savonialla on seitsemän, joista sosiaali- ja terveysala on yksi. Savonian sosiaali- ja terveysala pitää sisällään muun muassa ensihoitajan, sairaanhoitajan, suuhygienistin ja sosionomin tutkinto-ohjelmat. Sosionomi tutkinnon myötä opiskelija omaa ammatillisen ja työelämän tarpeita vastaavan asiantuntemuksen. Sosionomi pystyy toimimaan eri ikäisten asiakkaiden ja väestöryhmien kanssa. Lisäksi sosionomi kykenee kehittämään asiakkaiden tarpeita vastaavia hyvinvointipalveluja sekä vahvistamaan osallistavia, yksilöllisiä ja yhteisöllisiä toiminta- ja tukimuotoja. (Savonia s. a.)

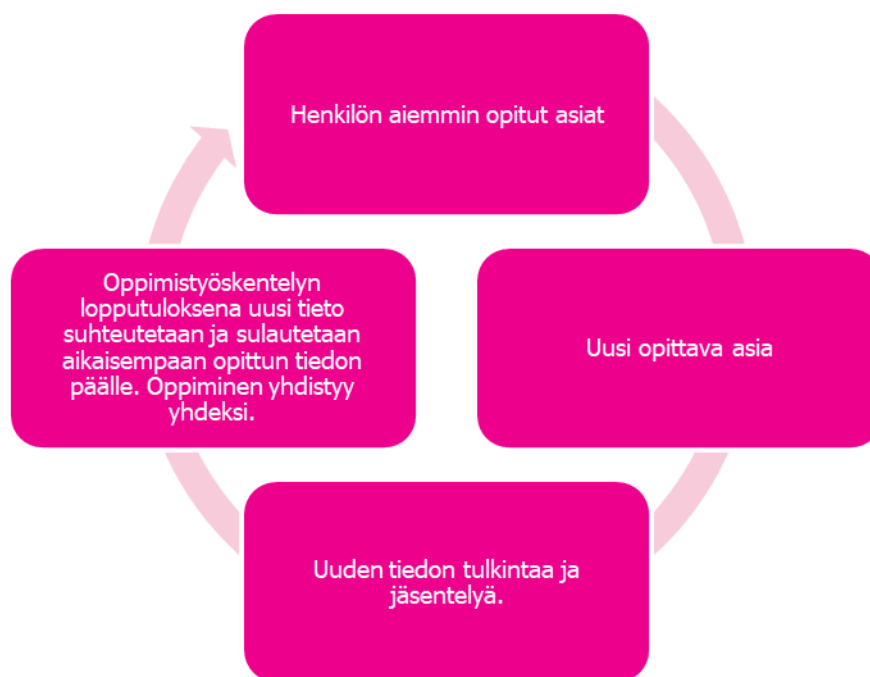
Tarkoituksenamme oli luoda harjoitteluaineisto varhaiskasvatuksen kirjaamisesta, ja ottaa mukaan pedagoginen näkökulma. Teimme tapausesimerkin varhaiskasvatuksesta, koska kyseisen asiakasryhmän kirjaamistietoutta ja -harjoituksia oli niukasti saatavilla. Käytimme varhaiskasvatuksen harjoittelupaikkaan luomaamme kontaktia kehittämistyön menetelmän käytössä.

2 OPPIMINEN JA SOSIONOMIKSI KASVAMINEN

2.1 Oppimisen perusteet

Oppiminen on elintärkeä kyky, joka löytyy luonnollisesti jokaiselta ihmiseltä. Jo syntymästä lähtien ihmisellä on sisäinen halu ja pyrkimys oppia uutta, ja kehittyä. (Toivola, Peura ja Humaloja 2017, 12.) Oppiminen tapahtuu ihmisen aivoissa, tehden muutoksia hermosolujen järjestykseen ja niiden välisiin yhteyksiin. Oppiminen muodostaa muistijälkiä aivojen eri alueilla, jonka seurauksena nämä aivoalueet vahvistuvat ja toimivat tehokkaammin seuraavalla oppimiskerralla. Tämä mahdollistaa sen, että ihminen pystyy kehittymään koko elämänsä ajan. (Päivänsalo 2020, 14–20.)

Engeström (1987, 19) ja Kauppila (2007, 33–37) kuvaavat oppimista ihmisen oman toiminnan ja ulkomaailman muovaamien sisäisten mallien kokoamista kokonaisvaltaisesti ja säännöllisesti yhteen. Oppiminen ei ole yksinkertainen prosessi, vaan siinä oppija kokoaa kokonaiskuvaa niin ympäröivästä maailmasta kuin myös laajoista ilmiöistä ja kehittää niille eri tulkintamalleja. On huomioitava, että oppija ei vastaanota kaikkea tietoa automaattisesti itselleen, vaan hänen tulee valikoida opittava aine. Uuden opittavan (kuva 1) aineksen oppija joutuu sovittamaan jo aiemmin opitun tiedon päälle, luoden samalla ymmärrystä ja mielekkyyttä oppimastaan. Uusi oppi voi myös haastaa oppijan käsitystä jo aiemmin opitusta, jolloin hän voi mahdollisesti kehittää oppimaansa asiaa uuteen suuntaan.

KUVA 1. Uuden oppiminen

Engeström (1987, 20) ja Kauppila (2007, 44–51) mainitsevat, että tietojen olomuotona ovat teot, sillä ihmisen hallitsema tieto näkyy hänen tekoinansa. Tasokas tieto kuvautuu oppijalle eheinä kokonaisuuksina, joista hän pystyy erottamaan oleellimmat tekijät. Tällaista tietoa oppija pystyy hyödyntämään kokonaisvaltaisesti, esimerkiksi erilaisten mallien muodostamisessa ja soveltamisessa. Lisäksi ne voivat tuottaa oppijalle uusia ideoita. Vastaavasti pinnallinen tieto pysyy pinnallisena myös teoissa, kuten esimerkiksi ilmiöiden nimeämisenä, tarkasteluna ja luokitteluna. Voidaankin sanoa, että perusta oppimiselle on opitun tiedon sisäistäminen ja tuon tiedon kehittäminen ajatukselliseksi asiaksi.

2.1.1 Oppimisen eri tasot

Oppimisessa on useita eri tasoja. Alin taso edustaa ehdollistumista, jossa oppija oppii tavan toimia tietyn ärsykkeen perusteella. Ehdollistumisessa voi olla moniakin vaiheita, kunhan ne pilkotaan pienempiin osiin. Tietoisuus omasta oppimisesta ehdollistumisen avulla ei automaattisesti ole tietoista toimintaa vaan kyse on enemmänkin tietynlaista sopeutumista ympäristön vaatimuksiin. Esimerkiksi ihminen tekee arjessaan tai työssään jotakin aina tiettyyn aikaan, koska hän on ehdollistunut sen tekemiseen. Kyse on sisäisestä mallista, joka ei välttämättä toimi muuttumattomana, koska esimerkiksi arjen tai työn yllättävä tilanne voi muuttaa tekemisen aikataulua. Ehdollistuminen rajoittaa oppijan omaa tahtoa, tietoisuutta, kykyä asettaa tavoitteita ja määrätietoista ponnistelua tavoitteiden saavuttamiseksi. (Engeström 1987, 23.)

Seuraavalla tasolla ihmisen tietoisuuden taso on hieman korkeammalla ja tätä kuvataan yritys-erehdys-oppimiseksi. Oppimisen päämäärä, eli tavoite on oppijan tiedossa, mutta keinot asian selvittämiseksi eivät ole. Tällöin oppijan tulee kokeilla eri keinoja päästäkseen tavoitteeseen eikä välttämättä ensimmäiset yritykset onnistu, jolloin erehdyksen kautta yritetään uudestaan. Opiskelulle tämä oppimisen taso on tyypillinen. Esimerkiksi matematiikan oppitunnilla oppilas saa tehtävän eteensä ja mahdollisesti hän tietää siihen vastauksen, mutta laskukaava ei ole hänen tiedossaan. Tällöin oppilas kokeilemalla selvittää mikä laskukaava toimii saadakseen tiedossa olevan vastauksen. Oikean vastauksen saatuaan oppilaalle ei välttämättä ole silti selkiintynyt miten hän siihen päätyi. Kyseisen prosessin aikana oppilas on kiinnittänyt tarkkaavaisuutensa vain oikean vastauksen etsimiseen, joka tarkoittaa tällöin, ettei hän pysty jatkossakaan soveltamaan oppimaansa uusissa samankaltaisissa tehtävissä. Vaikka oppijan mukana on tietoisuus, rajoittaa yritys-erehdys-oppiminen erityisesti oppijan ominaista suunnittelevaa, ennakoivaa tietoisuutta. (Engeström 1987, 24.)

Viimeistä ja korkeinta oppimisentasoa kutsutaan tietoiseksi ja orientoituneeksi oppimiseksi. Tämä oppimisen taso pitää sisällään nimensä mukaisesti tietoisuuden, jonka avulla oppija kykenee jo oppimisen alussa hahmottamaan itselleen ymmärrettävän kokonaiskuvan opittavasta asiasta. Oppija työskentelee aktiivisesti ymmärtääkseen opittavan asian periaatteen. Tämä oppimisen taso vaatii onnistuakseen oppijalta kolmea asiaa: motivaatiota, sisällön jäsentämistä ja oppimisprosessin etenemistä. (Engeström 1987, 25.)

2.1.2 Konstruktiivinen oppimiskäsitys

Kauppilan (2007, 34–40) mukaan konstruktiivisessa oppimiskäsityksessä oppija on aktiivinen tiedon muokkaaja ja rakentaja. Aktiivisuus on yhteydessä hänen omiin tavoitteisiinsa ja motivaatioonsa. Motivaatio syntyy oppijassa itsessään ja pohjautuu hänen oma-aloitteisuuteensa ja -toimisuuteen sekä sosiaaliseen vuorovaikutukseen. Oppijan aktiivisuuteen liittyy myös vuorovaikutteisuus, jolloin oppija on vuorovaikutuksessa niin kognitiivisen tiedon kuin oppimisympäristön kanssa. Oppijan todellisuus muodostuu hänen kyvystään ymmärtää ja tulkita niin ympäröivää tietoa kuin todellisuutta. Tällä tarkoitetaan, että oppija näkee ympäröivän maailman sellaisena kuin hän on sen mieleensä rakentanut.

Olennaista konstruktivisessa oppimisessa on, että tieto ei vain siirry opettajalta oppijaan. Oppija kyllä vastaanottaa tiedon, mutta tämän jälkeen hän tekee tiedosta oman tulkintansa ja konstruoi eli rakentaa sen itse uudelleen. Oppimisprosessi alkaakin havainnoinnista, jolloin oppija valikoi, käsittelee ja prosessoi uutta opittavaa tietoa aikaisemmin opittujen tietojen valossa. Uuden tiedon vastaanottaminen tapahtuu muun muassa sen perusteella millaiset odotukset ja tavoitteet oppijalla on sekä millaista tietoa hänellä on entuudestaan. Uuden opitun tiedon oppija yhdistää jo aiempaan opittuun tietoon. Näin oppijan ymmärrys ilmiöistä, asioista ja ympäröivästä maailmasta kehittyy ja muuttuu. Oppija toimii aktiivisesti vuorovaikutuksessa niin uuden tiedon kuin myös oppimisympäristön kanssa, rakentaen samalla omaa tietoansa ja näkemystään. Oppimisprosessin aikana opettaja voi toimia oppijalle mallina, tukea häntä ja tarjota erilaisia näkökulmia. Kuitenkin oppijalle itselleen jää uuden tiedon prosessointi ja sen merkityksen sisäistäminen. (Kauppila 2007, 39–40.)

Kauppila (2007, 43–44) mainitsee, että konstruktivisessa oppimisprosessissa on kyse myös oppijan itseohjautuvuudesta, jolloin oppija itse on vastuussa oppimisprosessinsa onnistumisesta. Itseohjautuvuudella tarkoitetaan oppijan kykyä johtaa itse itseään eli kykyä toimia ilman ulkopuolisen ohjauksen ja kontrollin tarvetta. Vaikka oppija olisikin itseohjautuva voidaan oppijan oppimista helpottaa liittämällä uusi tieto niihin tapahtumiin, tilanteisiin ja ympäristöihin, joissa niitä käytetään. Ihanteellisia oppimisen tilanteita syntyy esimerkiksi työelämässä, jossa uutta opittua tietoa voi heti jäsentää, ottaen huomioon kuitenkin työelämän vaatimukset.

2.1.3 Sosiokonstruktivinen oppimiskäsitys

Kaupilan (2007, 48–52) mukaan sosiokonstruktivinen oppimiskäsitys on kehittynyt konstruktivisesta oppimiskäsityksestä. Sosiokonstruktivisessa oppimiskäsityksessä on kyse tiedon ja oppimisen tietoteoreettisesta käsityksestä. Siinä korostetaan oppijan vuorovaikutuksen ja sosiaalisten suhteiden merkitystä oppimisessa, sillä oppija rakentaa oppimistaan vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Oppiminen on laaja-alainen prosessi, johon kuuluu muun muassa oppijan identiteetin kehittyminen, itseohjautuvuus, reflektointi, yhteistyö, sosialisatioprosessi ja päämäärien hahmottaminen.

Sosiokonstruktivisessa oppimiskäsityksessä opittavan tiedon käytettävyys tulee esiin käytännössä. Tällä tarkoitetaan sitä, kuinka oppija on ottanut haltuunsa oppimisen. Oppimisessa merkittävä onkin oppijan aktiivinen ajattelu, sisäinen ja vuorovaikutuksellinen pohdinta, reflektointi sekä oppimisprosessin itseohjautuvuus. Oppimisprosessiin kuuluu luonnollisena osana oppijan yksilöllisyys ja epätäydellisyys. Olennaista on, että oppija ymmärtää, ettei ole yhtä oikeaa vastausta tai tapaa ajatella. Virheet kuuluvat luonnollisena osana oppimisprosessiin ja ne nostavat esiin oppijan tavan ymmärtää oppimaansa. (Kauppila 2007, 47–51.)

Sosiokonstruktivisessa näkemyksessä nostetaan esiin, että oppijalla tulee olla mahdollisuus tarkentaa omia käsityksiään, jotta hän voi varmistua ymmärryksensä kehittymisestä oikeaan suuntaan. Opetus tilanteessa opettajan tehtävänä on tukea oppijan sisäisen motivaation muodostumista vuorovaikutuksen avulla. (Kauppila 2007, 48.) Sisäisellä motivaatiolla tarkoitetaan oppijan sisältä kumpuavaa intoa. Tällöin oppija toimii omasta tahdostaan ilman ulkopuolisia kannustimia tai epämiellyttäviä seurauksia. Oppiminen itsessään tuntuu oppijasta niin kiinnostavalta, antoisalta tai arvokkaalta, että hän motivoituu siitä. (Toivola, Peura ja Humaloja 2017, 33–35.)

2.1.4 Kokemuksellinen oppiminen

Kokemuksellinen oppiminen on yksi oppimisteorioista. Yksinkertaisesti ajateltuna kokemuksellisella oppimisella tarkoitetaan tekemällä oppimista. Kuitenkin kokemuksellinen oppiminen on paljon enemmän. Se on jatkuva prosessi, jossa oppija pohtii kokemuksiaan, oppii niistä ja ryhtyy uusiin toimiin. Tarkoituksena ei ole, että oppija oppii vain käytännön avulla, vaan hänen pitää ajatella käytäntöä kriittisesti ja mahdollisuuksien mukaan parantaa sitä. (Ojanen 2006, 95–98.)

Kokemuksellisessa oppimisessa oppijalla on taustalla aina oma kokemus ja jokin käytännön ongelma, jota hän lähtee käsittelemään. Ongelma voi olla jokin omakohtainen kokemus, jota ei voi ratkaista normimeteodein. Oppija tutkii omaa kokemustaan pohtimalla muun muassa mitä tapahtui, mitkä hänen tavoitteensa on ja mitä hän on tilanteessa tehnyt. Reflektoidessaan oppija pohtii myös kokemustaan suhteessa aikaisempaan historiaan ja todellisuuteen, jolloin oppijalle luonnollisesti muodostuu uusi näkemys asiasta. Tämän jälkeen oppija käsitteellistää kokemuksensa ja aloittaa uuden opitun asian testaamisen käytännössä. (Ojanen 2006, 104–109.)

Jotta oppija pystyy refleктоimaan ja oppimaan uusia asioita, tulee hänen itse sitoutua tutkimisen ja oppimisen prosessiin. Tällöin hänen on oltava valmis haastamaan omat ennakkokäsityksensä. Oppiakseen oppijan on myös saavutettava ymmärrys, sillä entiseen kokemukseen uuden lisääminen ei itsessään lisää ymmärrystä. Vasta, kun oppija ymmärtää vastauksen ”miksi” -kysymykseen, on hän jotain oppinut. Tällöin hän on oppinut esimerkiksi sen, että hänessä itsessään on tapahtunut kasvua. (Ojanen 2006, 109–110.)

2.1.5 Oppimistyylit

Tapaa, jolla ihminen oppii, kutsutaan oppimistyyliksi. Oppimistyylin avulla saamme kerättyä ja sisäistettyä tietoa itsellemme. Eri aistit ovat vahvasti läsnä oppimisessa ja yksi tapa määritellä oppimistyyliä ovatkin luokitella ne käytettyjen aistien avulla omiin kategorioihin. (Novak ja Gowin 1995, 41–68.)

Kinesteettinen oppija käyttää hyväkseen tuntoaistiaan, joten tällaiselle oppijalle sopii erityisen hyvin toiminnallisuus. Oppijan oppiminen on fyysisesti suuntautunutta ja pääsääntöisesti se tapahtuu kokeilemalla ja tekemällä. Oppijalle merkityksellisiä ovatkin miltä jokin asia, esine tai liike tuntuu. (Hirvonen 2007, 8–9.) Taktiilinen oppija taas oppii liikkeen avulla, eli hän hyödyntää oppimisessaan tuntoaistiaan, mutta liike ei kuitenkaan ole hänelle välttämätön. Hän voi käyttää apuna esimerkiksi draamaa ja omatekoisia muistiinpanoja, tällöin hän pystyy käyttämään hyödyksi kädentaitoja. Myös piirtäminen tai neulominen voi auttaa oppijaa keskittymään oppimistilanteessa. (Novak ja Gowin 1995, 41–68.)

Auditiivisessa oppimistyyliässä oppija käyttää hyväkseen kuuloaistiaan, eli hän pystyy muistamaan ihmisten äänensävyjen ja painotuksien kautta esille tulleen sanoman. Esimerkiksi äänikirjat ja videot toimivat hyvin oppimisen apuna auditiiviselle oppijalle. Sen sijaan visuaalisen tyylin omaava oppija käyttää hyödykseen näköaistiaan. Pääasiassa visuaalinen oppija oppii lukemalla, havainnoimalla ja tarkastelemalla ympäristöään, sillä hän kiinnittää huomionsa siihen miltä muun muassa asiat ja esi- neet näyttävät. Hän voi muistaa oppikirjan sivuilta kuvamuistin avulla oikean kohdan ja palautta- maan sen avulla mieleen opitun asian. (Novak ja Gowin 1995, 41–68; Hirvonen 2007, 8–9.)

Oppimistyylien jaottelu on kuitenkin haastavaa, sillä usein jokaisella oppijalla voi olla käytössään useita erilaisia tyyliä. Jaotteluja tyyliille on myös useita erilaisia, jonka lisäksi opittava asia vaikuttaa siihen, kuinka ihminen oppii. Oppimisella ei tavoitella vain ulkoa opettelua, vaan tarkoituksena on ymmärtää, jäsentää ja kehittää opittavaa tietoa siten, että sen soveltaminen muihin asiayhteyksiin onnistuu. Lopullinen vastuu oppimisesta on aina oppijalla itsellään, sillä laadukkailla oppimateriaaleilla sekä hyvällä opetuksella luodaan vain suotuisa alusta oppimiselle, joita kukin oppija hyödyntää omalla tavallaan. Tietoisuus omasta oppimistyylistä auttaa oppijaa löytämään ne keinot, joilla hän voi helpottaa omaa oppimistaan. Tällöin hän valitsee kyseiselle oppimistyyliille parhaiten sopivat tavat oppia. (Novak ja Gowin 1995, 48–72.)

2.2 Tulevaisuuden oppiminen: simulaatio-oppiminen

Simulaatiolla tarkoitetaan todellisen tapahtuman, tilanteen, prosessin tai toimintatavan jäljittelyä. Jäljittely pyritään tekemään mahdollisimman tarkasti. Simulaatioita pystyy toteuttamaan hyvin eri tavoin ja siinä voidaan hyödyntää esimerkiksi kokemusasiantuntijoita sekä simulaatiokoulutukseen koulutettuja näyttelijöitä. Lisäksi simulaatio-oppimista voi hyödyntää erilaisissa toimintaympäristöissä ja monilla ammattialoilla. Esimerkiksi sosionomiopiskelija voi harjoitella simulaatiossa perhetyöntekijän ja asiakkaan välistä keskustelua. Tällöin oppija voi harjaannuttaa muun muassa asiakkaan kohtaamis- ja vuorovaikutustaitoja. Simulaatiossa voi harjoitella myös muita taitoja kuten tiimityötä, ongelmanratkaisua, päätöksentekoa, ilmaisua ja kirjaamista. Simulaatio mahdollistaa myös hyvin epä-todennäköisten tilanteiden harjoittelun. (Rall 2013, 9–13.)

Simulaatiotilannetta ohjaava opettaja auttaa oppijaa havaitsemaan esimerkiksi mitä simuloitussa tilanteessa tapahtui ja mikä olisi mahdollisesti ollut parastapa toimia. Simulaation tarkoituksena onkin oppijan omien taitojen testaaminen ja niiden hallitseminen sekä saavuttaa parempi ymmärrys harjoiteltavista asioista. (Rall 2013, 9–13.) Käytettävällä oppimateriaalilla ja opettajan asiantuntijuudella on suuri merkitys laadukkaaseen oppimiseen tukena. Oppimateriaali sisältää merkittävän pedagogisen mahdollisuuden, sillä parhaimmillaan se tukee oppijan oppimista ja edistää opettajaa toteuttamaan opetussuunnitelman tavoitteita. (Mikkilä-Erdmann 2017.)

Simulaatiotilanteen videoiminen auttaa oppijaa ymmärtämään myös, kuinka hän itse toimii simuloitussa tilanteessa. Esimerkiksi sanaton viestintä on usein tiedostamatonta, joten emme voi olla varmoja siitä millaisen vaikutelman annamme itsestämme. Ilmeet, eleet, liikkeet, katse, äänenpainot, artikulointi, asennot, fyysinen olemus, pukeutuminen, kosketus, tilankäyttö ja välimatka kertovat huomaamatta vastapuolelle asioita. Esimerkiksi päännöyökkäys kertoo kiinnostuksesta, äänenpainot asian merkittävyydestä ja kosketus myötätunnosta. Onkin tärkeää tiedostaa sanattoman viestinnän merkityksellisyys vuorovaikutustilanteissa, koska sen avulla voidaan korostaa, toistaa, täydentää, korvata tai mitätöidä sanallista viestintää. (Parkkonen, Rantanen ja Kuisma 2013, 152–153.)

Videoitu simulaatiotilanne mahdollistaa muun muassa erilaisten toimintatapojen huomioimisen, uusien näkökulmien avaamisen ja uuteen tilanteeseen tutustumisen. Simulaatiovideon tarkoituksena ei ole osoittaa kenenkään virheitä. Simulaatiotilanteen kuvaamisessa on hyvä huomioida, että videon äänen laatu on tärkeämpi kuin kuvanlaatu. Hyvällä äänen laadulla taataan, että kuuntelijat kuulevat ja ymmärtävät mitä simulaatiotilanteessa sanotaan. (Dieckmann, Lippert ja Qstergaard 2013, 203–

204.) Mikäli simulaatiovideo halutaan säilyttää esimerkiksi oppimateriaalina, olisi hyvä, että siihen lisätään tekstitys. Digipalvelulaki määrittää, että aikasidonnaisella medially tulisi olla tekstivastine. Laissa aikasidonnainen media tarkoittaa muun muassa ääntä, videokuvaa tai näiden yhdistelmää. Tekstivastine puolestaan tarkoittaa, että tekstitys kattaa videon puheen sekä mahdolliset tärkeät sivuäänet. Tällöin tekstitetyn simulaatiovideon sisältö on useamman käyttäjän saatavilla. Tekstitystä videosta hyötyvät esimerkiksi oppijat, joilla on luki- ja oppimisvaikeuksia. (Laki digitaalisten palvelujen tarjoamisesta 2019.)

2.3 Ammattikorkeakouluopiskelija oppijana

Nokelaisen ja Ruohosen (2009, 39–48) mukaan ammatilliseen huippuosaamiseen liittyy yksilön halu ja kyky oppia uusia asioita. Kyse on oppijan ymmärryksestä omasta tavasta oppia, kuten siitä, miten, missä, ja milloin hän oppii parhaiten, millaisia oppimisstrategioita hän käyttää tai miten hänen tunteensa vaikuttavat oppimiseen. Tällöin myös omien opiskelutaitojen ja -strategioiden hallitseminen auttaa oppimisessa ja opiskelu prosessissa. Aiemmat oppimisen kokemukset ennen opintoja ovat merkittäviä, sillä opiskelijalla on tällöin valmiuksia edetä oppimisessa syvempään osaamiseen nopeammin.

Ammattikorkeakoulun opiskelijat ovat aikuisia, ja he ovat kaikki hakeutuneet opiskelemaan omasta tahdostaan. Motivaatio ja innokkuus ovat ominaisuuksia, jotka tukevat heidän oppimistaan. Kuten Sosiokonstruktivisessa oppimiskäsityksessä mainitsimme, oppijalla voi olla sisäinen motivaatio. Tällöin oppijan sisältä nousee kiinnostus ja into opiskeluun, hän kokee henkistä kasvua sekä kehittyy ammatillisesti. Oppijan intoon opiskella voidaan vaikuttaa myös ulkoisella motivaatiolla. Ulkoiset motiivit voivat olla välineellisiä, opiskelun hyötyarvoihin liittyviä ja käytännöllisiä. On hyvä muistaa, että opiskelumotivaation taso voi vaihdella opiskelujen aikana. (Hirvonen 2007, 6–7.)

Motivaation lisäksi aikuisopiskelijat tarvitsevat myönteistä asennetta. Oppija voi myönteisellä asenteellaan edistää omaa oppimistaan. Aikuisopiskelijoiden haasteena voi olla muun muassa aiemmista opinnoista kulunut aika. Mikäli edellisestä opinnoista on pitkä aika, voi aloittaminen tuntua pelottavalta ja työläältä. Tätä voi helpottaa vertaistuen avulla tai haasteita voi käsitellä myös koulun henkilökunnan kanssa. Opintojen edetessä onnistumisen kokemukset kasvattavat oppijan itseluottamusta, joka luo uskoa omiin kykyihinsä. (Hirvonen 2007, 6–7.)

2.3.1 Sosionomiksi kasvaminen

Opiskelijan ammatillinen kasvu sosionomiksi alkaa jo opintojen alussa. Laajimmillaan voidaan ajatella, että opiskelijan ammatillinen kasvu alkaa jo silloin, kun hän valitsee oman alansa. Asiantuntijaksi kehittymisessä on kyse pitkäaikaisesta prosessista ja alan valinta onkin prosessin ensimmäinen askel. Sosionomikoulutuksen tavoitteena on luoda kehykset sosionomin ammatillisen kasvun tueksi, sekä ohjata ja luoda näkökulmia opiskelijan oman oppimisen ylläpitämiseen myös koulutuksen jälkeen. Sosionomikoulutus tarjoaa opiskelijoille monipuolista teoreettista osaamista, mahdollistaa ammatillisia harjoittelujaksoja ja tarjoaa mahdollisuuden harjaantua ammatilliseen keskusteluun. (Raatikainen ym. 2019, 27.)

Sosionomin ammatillisissa kompetensseissa kuvataan sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen osaamisvaatimuksia. Kompetenssilla tarkoitetaan sosionomin tai yhteisön kykyä suoriutua mallikkaasti eri tilanteista asetettujen kriteerien mukaisesti. Kompetensseihin kuuluu sosiaalialan eettinen osaaminen, asiakastyön osaaminen, sosiaalialan palvelujärjestelmäosaaminen, kriittinen ja osallistava yhteiskuntaosaaminen, tutkimuksellinen kehittämis- ja innovaatio-osaaminen sekä työyhteisö-, johtamis- ja yrittäjyysosaaminen. Jokaisen osaamisen alle on kirjattu tarkentavia kohtia, joissa esitellään konkreettisesti mitä sosionomin tulee hallita, osata ja tuntea. Sosiaalialan palvelujärjestelmäosaamisesta mainitaan esimerkiksi, että sosionomi tuntee ja osaa soveltaa alaan kuuluvaa lainsäädäntöä, sekä hallitsee palveluiden kokonaisuuden aina järjestämisestä valvontaan. Kirjaamiseen liittyvä osaaminen löytyy asiakastyön osaamisen kohdasta. Tuon kohdan mukaan sosionomi osaa arvioida asiakastyötä ja dokumentoida sitä asiakaslähtöisesti. (Raatikainen ym. 2019, 19–21.)

Sosionomi kohtaa työssään yhdessä työyhteisönsä kanssa tilanteita, jotka eivät ole aina ratkaistavissa suorilla vastauksilla. Lainsäädäntö antaa työlle raamit, mutta se ei kuitenkaan huomioi vuorovaikutuksellisia pulmia. Ammattijärjestö Talentian ammattieettinen lautakunta on yhdessä asiantuntija-avun kanssa laatinut ja julkaissut vuonna 2017 sosiaalialan ammattihenkilön eettiset ohjeet. Ohjeet pitävät sisällään sosiaalialan arvot, eettiset menettelytavat ammatillisessa toiminnassa sekä työntekijän oikeudet ja vaikuttamisen. Niiden mukaan ihmisillä on oikeus muun muassa luottamukseen, arvostavaan vuorovaikutukseen, kaikkien tunteiden ilmaisuun, itsemääräämisoikeuteen, yhdenvertaisuuteen ja osallisuuteen. Ammattihenkilön tulee huomioida asiakkaat yksilöllisesti ja kokonaisvaltaisesti, varmistaa oikeudenmukaisuuden toteutuminen, ja vastustaa syrjintää sekä epäoikeudenmukaisia toimintatapoja. Taidot ammattieettiseen työskentelyyn kehittyvät kokemuksen myötä eivätkä mitkään työssä tehdyt päätökset perustu pelkästään tietoon ja kokemukseen. Eettinen harkinta on aina olennainen osa prosessia. (Talentia 2017.)

Sosionominkoulutus muotoutuu niin ajankohtaisista kuin tulevaisuudessa tarvittavista tiedoista ja taidoista. Sosiaalialantyö on sidoksissa niin lainsäädäntöön, palvelurakenteeseen kuin ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin ilmiöihin. Tästä syystä ne vaikuttavat luonnollisesti myös sosionominkoulutukseen, muokaten sitä nykypäivän tarpeita vastaavaksi. On hyvä muistaa, että pelkän tutkinnon suorittaminen ei tee opiskelijasta valmista sosiaalialan ammattilaista. Opiskelijan kehittyminen ammattilaiseksi ja asiantuntijaksi vaatii koulutuksen lisäksi myös reflektointitaitoa, muutososaamista ja työkokemusta. Valmistuttuaan ja työskennellessään sosiaalialalla sosionomi on vastuussa siitä, että hän ylläpitää omaa ammattitaitoaan esimerkiksi täydennyskoulutuksilla. (Raatikainen ym. 2019, 27–28.)

2.3.2 Tiedonkäsittely on osa sosionomin työtä

Tiedonkäsittely on tärkeä osa sosionomin työtä. Tietoa tulee vastaanottaa ja käsitellä sekä myös tuottaa. Sosionomin työ kuuluu tietointensiiviseen alaan, jossa tietoa voidaan pitää tietynlaisena työyhteisön pääomana. Kaikki tieto, joka liittyy palveluihin tai asiakkaisiin antaa edellytyksen toiminnan onnistumiselle. Tietointensiivisillä aloilla tulee kiinnittää huomiota tiedonhallintaan liittyviin käytäntöihin ja kehittämiseen, koska jokaisen työntekijän tulee tiedostaa niiden merkitys henkilökohtaiseen työhönsä ja työyhteisöön. (Lehmuskoski 2017, 417–418.) Tietointensiivisillä aloilla nousee esille kirjaukseen kulutettu aika, joka konkreettisesti on poissa asiakaskohtaamisista. Toisaalta tämä koetaan haasteena, mutta kirjauksen edut kuitenkin tiedostetaan. (Barfoed 2019.) Sosionomi työssään kerää laajasti tietoa asiakkaiden elämästä ja sen eri vaiheista, toimintakyvystä sekä sosiaalisista suhteista, jotta työntekijälle muodostuu ymmärrys heidän mahdollisista tukensa tarpeista. Keräämäänsä tiedot työntekijä käsittelee tarkastelemalla niitä säädösten ja toimintaohjeiden kriteerien mukaisesti. (Lehmuskoski 2017, 417–418.)

Kaikki päätökset tulee perustella kirjallisesti ja asiakaskertomukseen on usein hyvä kuvata päätöksen johtaneet olosuhteet. Sosiaalipalveluissa tarvitaan määrällisesti paljon henkilötietoja, jotta asiakas saa oikeudenmukaisen ja yksilöllisesti häntä palvelevan ratkaisun. Työntekijällä tulee olla vahva osaaminen sosiaalialan lainsäädännöstä ja hänen osattava soveltaa tämänhetkiseen tilanteeseen sopivaksi. Näin asiakkaan tuen tarve tulee arvioitua laadukkaasti ja eettisesti. Haasteita tuo elämän mahdollisesti hyvinkin vaikeaselkoiset elämäntilanteet. Työntekijällä voi olla listalla tietoa, mutta tiedolla ei ole merkitystä, ellei sitä osaa tulkita ja soveltaa monien muuttujien vaihtelevissa verkostoissa. Ammatillista osaamista vaatii jo näiden muuttujien havaitseminen ja ammatillisuuden kehittyminen vaatii tehdyn työn kirjaamista. (Lehmuskoski 2017, 417–418.)

Kirjaamisen merkitys korostuu tietomäärän lisääntyessä sekä erityisesti silloin kun asiakkaan työntekijä vaihtuu. Työntekijän pysyvyyttä tietyn asiakkaan asioissa ei voi siis koskaan taata. Työntekijä voi vaihtua hänen henkilökohtaisista syistensä tai organisaation muutoksien myötä ja täten jokaisen työsuhde joskus päättyy. Lähtevä työntekijä voi omalla laadukkaalla kirjaamisella siirtää oman tietämyksensä asiakkaan tilanteesta uudelle työntekijälle tai heikolla kirjaamisella tai pahimmassa tapauksessa kirjaamatta jättämisellä aiheuttaa tiedon häviämisen. Näiden syiden vuoksi on tärkeää myös, että kirjaukset tehdään ajallaan eli viipymättä. Asiakkaan edun ohella on merkittävää, että tieto siirtyy työyhteisön ja organisaation sisällä sujuvasti. Kirjaamisosaaminen onkin yksi sosiaalialan työn osaamisalue. Kirjaamatta jätetyn työn jälki katoaa nopeasti, jolloin on vaarana se, ettei siitä tiedetä. Kirjaukset ovat merkityksellisiä myös asiakkaan näkökulmasta, sillä ne saattavat auttaa huomaamaan oman tilanteen kokonaisvaltaisemmin. (Lehmuskoski 2017, 418.)

2.3.3 Kirjoittamisen selkeys kirjaamisessa

Weisman ja Zornado (2017) korostavat, että jokainen tarvitsee työssään kirjoitustaitoja ja varsinkin sosiaalialalla, sillä on huomattava tarkoitus, koska kirjaamista tapahtuu eri asiakasryhmissä, monissa tilanteissa ja asiakirjojen muodot poikkeavat toisistaan. Kirjoittaminen on aina valintojen tekemistä, sillä kaikkea ei ole mahdollista eikä tarkoitukseen tallentaa asiakirjoihin. Kuitenkin esimerkiksi asiakaskäynnillä on tärkeää tallentaa käytyä keskustelua ja sovittuja asioita. Kirjoittajalla on aina mahdollisuus vallankäyttöön, sillä hän tekee päätöksen siitä minkä näkökulman hän nostaa esille kirjoituksessaan. Kun kirjoittamisessa käytetään arkista ja ymmärrettävää kieltä on asiakkaalla helpompi ymmärtää tekstin sisältö. Muutenkin on tärkeää pyrkiä kirjaamisessa asioiden konkreettiseen kuvaamiseen, jolloin erilaisille tulkinnoille ja olettamuksille ei jäisi tilaa. Kirjaamisessa on hyvä kiinnittää myös huomiota asiakirjojen laatuun, esimerkiksi jos kirjoittaja kirjaa asiat niukka sanaisesti, voi edessä olla tilanne, jossa asiakirjassa ei olekaan tarvittavia ja riittävästi kuvattuja tietoja. (Laaksonen ym. 2011, 38–41; Weisman ja Zornado 2017.)

Asiakirjatekstit ovat yksi kommunikaation keino. Asiakirjat kirjoitetaan aina tietyn näkemyksen paikalta, mutta tavoitteena on luoda yhteisymmärrys eri puhujien välille. Kirjaajan rooli on antaa kirjaukseen subjektiivinen itsenäisyys, jossa hän ei tuo esille vain omaa mielipidettä asiaan. Kirjaajan tulee siis kirjauksellaan saavuttaa eheä kokonaisuus. On tärkeää kuitenkin huomioida, ettei työntekijän eikä asiakkaan ole tarkoitus mukautua toisen mielipiteeseen. Eri mieltä saa olla ja se kirjataan näkyville. Argumentointi on kuitenkin aina kirjaajan varassa eikä kirjaus ole automaattisesti absoluuttinen totuus. Kirjauksien tulee olla selkeitä, jotta ne ovat asiakkaille ja muille lukijoille ymmärrettäviä. Yksityiskohtien lisääminen kirjauksiin tukevat kirjaajan uskottavuutta ja niiden avulla hän saa luotua lukijalle mielikuvan realistisesta tilanteesta. (Kääriäinen 2003.)

Reamerin (2015, 325–334) mukaan sanamuodot ja -valinnat ovat kirjaamisessa yhtä tärkeitä kuin sen sisältö. Kirjaajan tulee onnistua niin sanamuodoissa kuin -valinnoissa, koska oikeita tai vääriä sanoja käyttämällä virkkeen tarkoitus muuttuu. Esimerkiksi asiakkaan kertoessa ”meillä ei ole autoa”, voi kirjaaja kirjauksessaan sanamuodoillaan ja -valinnoillaan vaikuttaa suuresti sen merkitykseen:

Asiakas kertoo, ettei heillä ole autoa.

Asiakas on autoton.

Asiakas väittää olevansa autoton.

Asiakas ilmoittaa olevansa ilman autoa.

Asiakas itkee, koska hänellä ei ole autoa.

Asiakas toteaa olevansa autoton.

Asiakas on vihainen autottomuudestaan.

(Reamer 2015, 325–334; Kääriäinen 2003.)

Cortis, Smyth ja Wade (2019, 50–58) nostavat esiin, että analyyttiset kirjaukset ovat suositeltavampia kuin sanatarkat kirjaukset. Oikeilla sanamuodoilla ja -valinnoilla kirjaaja pystyy tukemaan tehtyjä havaintoja ja tuomaan ilmi narratiivisesti, että asiakas on tullut kuulluksi ja ymmärretyksi, ja siksi kirjaamista tulee pitää yhtä tärkeänä työn osana kuin esimerkiksi asiakkaan kanssa käytyä keskustelua (Lehmuskoski 2017, 418). Kirjaukset ovat aina kirjaajan vastuulla, ja siksi tulee olla tarkka mitä kirjauksillaan haluaa viestiä. Sisältö voi olla liian niukkaa, liian runsasta tai jopa sopimatonta, jolloin se voi olla haitallista niin kirjaajalle itselleen, asiakkaalle kuin myös koko työyhteisölle. (Reamer 2015, 325–334; Kääriäinen 2003.) Kirjaajan tulee kirjauksissaan tuoda esille riittävää ja oikea-aikaista tietoa, koska se helpottaa palvelujen toimittamista ja niiden jatkuvuuden varmistamista. Liian yksityiskohtainen kirjaaminen ei ole tarpeenmukaista, koska tällöin riskinä on oleellisen tiedon katoaminen runsaaseen tekstimäärään sekä asiakkaan yksityisyyden vaarantuminen. (Weisman ja Zornado 2017.) Lisäksi kirjaajan tulee huomioida, ettei käytä lyhenteitä, suomen kielessä esiintyviä murteita tai ammattisanastoa (Kääriäinen 2003).

3 VARHAISKASVATUS JA KIRJAAMINEN VARHAISKASVATUKSEN NÄKÖKULMASTA

Varhaiskasvatus kuuluu osaksi suomalaista koulutusjärjestelmää ja se on merkittävä aikakausi lapsen kasvun ja oppimisen tiellä. Varhaiskasvatus on tarkoitettu lapsille aina vauvaiästä peruskoulun aloittamiseen asti ja sitä voidaan järjestää muun muassa päiväkodissa ja esiopetuksessa. Ensisijaisesti lasten kasvatus kuuluu vanhempien vastuulle, ja varhaiskasvatuksen tehtävänä on tukea koteja heidän kasvatustehtävässään sekä varmistaa omalta osaltaan lasten hyvinvointi. Varhaiskasvatukselle annetun valtakunnallisen ohjeistuksen eli varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden tehtävänä on luoda varhaiskasvatuksessa oleville lapsille tasavertaiset mahdollisuudet kokonaisvaltaiselle kehitykselle, kasvulle ja oppimiselle. Lisäksi varhaiskasvatuksen tarkoituksena on edistää lasten toimijuutta, osallisuutta, tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja ehkäistä syrjäytymistä. (Oph 2018.)

3.1 Lapsi oppijana ja aktiivisena toimijana

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2018) mainitaan, että oppimiskäsityksen mukaan lapsi on aktiivinen toimija, joka kasvaa, kehittyy ja oppii ollessaan vuorovaikutuksessa niin ihmisten kuin myös lähiympäristönsä kanssa (Oph 2018, 21). Avoin ja turvallinen ilmapiiri varhaiskasvatuksessa luo perustan kokonaisvaltaiselle oppimiselle, jossa lapsi voi oppia uusia asioita leikkimällä, havainnoimalla, tutkimalla ja kokeilemalla. Mikäli lapsella on mahdollisuus liittää kiinnostuksen kohteet ja aikaisemmin opittu osaksi uuden oppimista on suuri mahdollisuus, että motivaatio pysyy yllä tiedon ja taidon oppimiseen, vaikka hän kohtaisikin haasteita. (Ahonen 2017, 34.)

Vuorovaikutussuhteet, myönteiset tunnekokemukset sekä kokemus yhteisöön kuulumisesta ovat keskeisiä lapsen osallisuuden ja oppimisen kannalta. Lapsen kiinnostusta ja innostusta oppimiseen voi lisätä lasta kiinnostavalla, sopivasti haastavalla ja tavoitteellisella toiminnalla, jossa lapsi saa tarvitsemiaan onnistumisen kokemuksia. (Oph 2018, 22.) Tähdellisin ja luonnollisin tapa lapselle toimia on leikki. Leikkiminen tuottaa lapselle suunnatonta iloa, jonka hän näyttää kokonaisvaltaisesti esimerkiksi nauramalla ja hyppimällä. Lasten leikkiä seuraamalla voi huomata kuinka vapautuneesti lapset leikkivät, ilman epäonnistumisen ja häpeän pelkoa. Samalla voi huomata, että lapsi harjoittelee jo oppimiaan asioita ja saa näin vahvistusta omille taidoilleen. (Helenius ja Lummelahti 2014.)

Lapsella on merkityksellinen taito oppia myös liikkuen, tutkien, erilaisten toimintojen ja tehtävien sekä itseilmaisun kautta. Oppimisessa nivoutuvat yhteen niin toiminta, tieto, taito, kieli, ajattelu, keholliset kokemukset, tunteet kuin myös aistihavainnot. (Oph 2018, 22.) Kognitiiviset taidot, kuten kieli, ajattelu ja muisti harjaantuvat leikkien ja pelien tiimellyksessä, joissa lapselta vaaditaan muun muassa pohdiskelua, ymmärtämistä, kokeilua ja ongelmanratkaisua. Samalla lapsella on mahdollisuus käsitellä kokemuksiaan ja tunteitaan, joka puolestaan edistää hänen psyykkistä kasvuaan. (Helenius ja Lummelahti 2014.)

Lapsi on luonnostaan utelias ja hän haluaa oppia uusia asioita jäljittelemällä, kertaamalla sekä toistamalla, jotta hän oppisi hallitsemaan uuden taidon. Lapsen tarkkaillessa ja havainnoidessa esimerkiksi varhaiskasvatuksessa ympäristöään oppii hän jäsentämään toimintaa ja saamaan näkemiinsä asioihin merkityksiä. Tästä syystä oppiminen tulisi nähdä kokonaisvaltaisena, sillä oppimista tapahtuu kaikkialla ja kaiken aikaa niin tiedostettuna kuin myös tiedostamattomana. (Sajaniemi 2019, 6–

8.) Ahosen (2017, 35) mukaan uuden oppimiskäsityksen voi tiivistää ilon kautta oppimiseen. Lapsella on synnynnäinen taipumus iloita. Toiminnan ohessa lapselle syntyy ilon tunne oppimisesta, vaikka se ei ole ollut oppimisprosessin ja opetuksen tavoite, esimerkiksi lapsi voi kokea oppimisen iloa tehdessään kuperkeikan. Ilon kokemiseen tarvitaan taitoa, joka kehittyy harjoittelemalla, esimerkiksi juuri kuperkeikan tekemisessä. Varhaiskasvattaja voi luoda suotuisat olosuhteet ilolle, jolloin hän samalla tukee lapsen oppimisen iloa. On muistettava, että jokaisella lapsella on oikeus saada onnistumisen kokemuksia ja tuntea iloa oppijana.

3.2 Pedagogiikka varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatuslain (2018, § 1) mukaan jokaisella lapsella on oikeus varhaiskasvatukseen. Varhaiskasvatus on merkittävä osa lapsen kasvun ja oppimisen polkua, ja se luo hyvän perustan elinikäiselle oppimiselle. On tärkeää nähdä lapsi yksilönä, koska hän tuo varhaiskasvatukseen mukanaan oman elämäkokemuksensa. Lapsen elämäkokemuksen merkittävänä osana on hänen ja vanhempiensa väliset kiintymys- ja vuorovaikutussuhteet. (Kuopion kaupunki 2019, 16.) Varhaiskasvatusta tulee toteuttaa tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti lapsen kasvatuksen, hoidon ja opetuksen kokonaisuutena, jossa pääpaino on pedagogiikassa (varhaiskasvatuslaki 2018, § 2).

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa nostetaan esiin, että pedagogiikalla tarkoitetaan monitieteiseen, erityisesti varhaiskasvatus- ja kasvatustieteelliseen tietoon pohjautuvaa suunnitelmallista sekä tavoitteellista toimintaa. Varhaiskasvatuksessa pedagoginen toiminta on ammatillisesti johdettua ja sitä toteuttaa ammattihenkilöstö, kuten varhaiskasvatuksen opettajat ja varhaiskasvatuksen lastenhoitajat. Lisäksi pedagogiikalla tarkoitetaan tapaa, jolla opetus toteutetaan, sekä siihen kuuluvia näkemyksellisiä ja kasvatuksellisia periaatteita. Varhaiskasvatuksessa pedagogiikka näkyy toimintakulttuurin ja oppimisympäristön sekä lapsen hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuutena. Varhaiskasvatuksessa pedagogiikka on tietoista ja konkreettista toimintaa, jolla varmistetaan lapsen hyvinvoinnin ja oppimisen toteutuminen. (Oph 2018, 22.)

Varhaiskasvatuksen opettajan tulisi aika ajoin pohtia miksi ja miten varhaiskasvatuksessa, ja eritoten hänen ryhmässään tehdään asioita. Tämä mahdollistaa varhaiskasvatuksen opettajan syvemmän ymmärryksen muun muassa siihen millaisia mahdollisuuksia sovitut käytännöt luovat lapsille, mitä hän käytännöllään tulee rajanneeksi ja millaista toimintaa estäneeksi. Varhaiskasvatuksen opettajan tulisi kuunnella lasten kokemuksia varhaiskasvatuksesta ja mahdollistaa heille osallisuus käytäntöjen kehittämisessä ja suunnittelussa. Pedagogiikan tulisi toteutua varhaiskasvatuksessa kaikissa arkipäiväntilanteissa niin eteisessä, erilaisilla tuokioilla, leikkihetkissä, ulkoilussa kuin myös ruokailussa. Pedagogiikan tulisi näkyä toiminnan lisäksi myös lapsen ja varhaiskasvattajan välisessä vuorovaikutuksessa. (Karila 2019, 9–10.)

Pedagogiikan perustana käytetään varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa määriteltyä arvoperustaa sekä käsitystä lapsuudesta, lapsesta ja oppimisesta. Arvoperustan yleisohjeistuksena on lapsen mielipiteen huomioiminen, lapsen edun ensisijaisuus, lapsen oikeus huolenpitoon, hyvinvointiin ja suojeluun, lapsen syrjintäkielto sekä tasa-arvoinen ja yhdenvertainen kohtelu. Nämä on määritelty varhaiskasvatuslain (2018), YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen (Unicef s. a.) ja YK:n vammaisten

henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen (YK-liitto 2015) mukaisesti. Jokaisen lapsen yksilöllisen kehityksen huomiointi on varhaiskasvatuksessa ensiarvoisen tärkeää. Pedagogisen toiminnan lähtökohdina ovat lapsen yksilölliset tarpeet, vahvuudet ja kiinnostuksen kohteet sekä muut merkittävät asiat, jotka sisältyvät pedagogiseen viitekehykseen. Pedagogisen viitekehyksen tavoitteellisen toiminnan keskiössä on hyvinvoiva ja oppiva lapsi. (Oph 2018, 19–40.)

Varhaiskasvatuksen toiminta koostuu monista tavoitteista. Näitä ovat esimerkiksi lapsen iän ja kehityksen mukaisen kasvun ja kehityksen edistäminen sekä lapsen yksilöllisen oppimisen tukeminen. Myös monipuolisen pedagogisen toiminnan toteuttaminen ja lapselle myönteisten oppimiskokemusten mahdollistaminen kuuluvat varhaiskasvatuksen toiminnan päämääriin. Tavoitteiksi on myös nostettu turvallinen varhaiskasvatusympäristö, lapsen yksilöllisen tuen tarpeen tunnistaminen ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen sekä esimerkiksi lapsen osallisuuden huomioiminen. (Varhaiskasvatuslaki 2018, § 3.)

3.3 Pedagoginen dokumentointi

Vaikka lapsen yksilöllinen varhaiskasvatussuunnitelman laatiminen ja arvioiminen on merkittävä osa varhaiskasvatuksen dokumentointiprosessia, käsittää dokumentointi huomattavasti muutakin. Varhaiskasvatuksen toiminnassa hyödynnetään monipuolista dokumentointia, joita ovat muun muassa valokuvaaminen, lasten haastattelut, piirtäminen, videoiminen ja kirjaaminen. Pedagogiseksi dokumentointi muuttuu silloin, kun sitä hyödynnetään toiminnan suunnittelussa, toteutuksessa, arvioinnissa ja kehittämisessä. Pedagoginen dokumentointi on jatkuva prosessi, joka tuo näkyväksi muun muassa varhaiskasvatuksen toimintaa ja lasten oppimista. (Ahonen 2017, 140–141.)

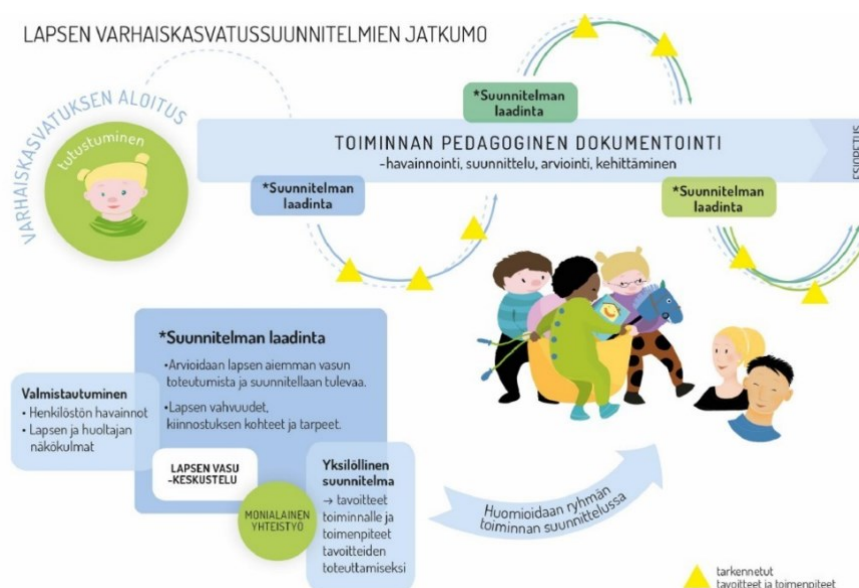
Dokumentoinnin kautta varhaiskasvattaja tutustuu lapsen ajatuksiin ja elämään samalla keräten tietoa hänen tarpeistansa, osaamisestansa ja kokemuksistansa. Varhaiskasvattaja voi dokumentoidessaan pohtia muun muassa mikä kiinnostaa lasta, mitä hän tarvitsee ja mitä lapsi haluaa toiminnallaan kertoa. Lisäksi varhaiskasvattajan tulee olla avoin lapsen omille näkemyksille. (Oph 2018.) Suomen perustuslaki (1999, § 6) asettaa veloitteen, että lapsella on oikeus vaikuttaa häntä koskeviin asioihin oman kehitystasonsa mukaisesti. Myös varhaiskasvatuslaki (2018, § 20) määrittää, että lapsen näkemys on huomioitava ikä ja kehitystason mukaisesti varhaiskasvatuksessa tehtävien suunnitelmien erivaiheissa. Pedagogisessa dokumentoinnissa onkin merkittävää lapsen ja varhaiskasvattajan välinen vuorovaikutus. Tällöin lapsella on niin mahdollisuus kuin oikeus vaikuttaa itselleen merkittävään ja mielekkääseen keskustelunsuuntaan. (Oph 2018.)

Pedagogista dokumentointia voi käyttää kaikissa varhaiskasvatuksen arjen tilanteissa, kuten leikeissä, ulkoiluissa ja musisoinneissa, mutta aina se ei solahda helposti tuohon arkeen. Onnistuakseen pedagoginen dokumentointi vaatii suunnittelua sekä ammattiroolien, toimintarakenteiden ja ajankäytön kriittistä tarkastelua ja kehittämistä. On hyvä myös ymmärtää, että pedagoginen dokumentointi on niin lasten kanssa yhdessä tehtävää toimintaa kuin myös toiminnan muokkaamista, suuntaamista ja kehittämistä. Tällöin voidaan vaikuttaa siihen, miten varhaiskasvatuksen oppimisympäristö rakennetaan, mitä lasten kanssa tehdään ja miten toimitaan sekä miten lapsen yksilöllinen oppiminen ymmärretään. (Rintakorpi 2017, 27.)

3.4 Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma

Varhaiskasvatuslain § 23 (2018) mukaan jokaiselle lapselle on laadittava yksilöllinen varhaiskasvatussuunnitelma lapsen hoidon, kasvatuksen ja opetuksen toteuttamiseksi, ja lähtökohtana (§ 4) suunnitelmalle ovat lapsen etu ja tarpeet. Varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjataan tavoitteet varhaiskasvatuksen toteuttamiseksi, joiden tarkoituksena on tukea niin lapsen kehitystä, oppimista kuin myös hänen hyvinvointiaan sekä ne toimenpiteet, joilla saavutettaisiin kyseiset tavoitteet. Lapsen tuen tarve, tukitoimenpiteet ja niiden toteuttaminen tulee myös kirjata varhaiskasvatussuunnitelmaan. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laadinnassa tehdään yhteistyötä niin varhaiskasvatuksen opettajan, lapsen, kuin myös hänen vanhempiensa kanssa. Lasten ja perheiden palvelujärjestelmän tuntemuksessa voi hyödyntää puolestaan varhaiskasvatuksen sosionomin osaamista. Tarvittaessa varhaiskasvatuksen erityisopettaja, puheterapeutti tai muut tarvittavat tahot voivat osallistua lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laadintaan. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma tulee tarkistaa vähintään kerran vuodessa tai viimeistään silloin, kun lapsen tarpeet sitä vaativat. (Varhaiskasvatuslaki 2018.)

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman kirjaamisesta vastaa lapsen varhaiskasvatuksen opettaja, joka kirjaa lapsen yksilölliseen varhaiskasvatussuunnitelmaan muun muassa lapsen vahvuudet, kiinnostuksen kohteet ja niiden pedagogisen hyödyntämisen sekä samalla hän kiinnittää huomiota omaan kirjaamistapaansa. On hyvä muistaa, että kirjaaminen ei ole vain kirjaamista, sillä kirjoittaessa varhaiskasvatuksen opettaja muodostaa kuvaa lapsesta. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma on aina virallinen asiakirja, joka arkistoidaan ja se siirtyy lapsen mukana esimerkiksi seuraavaan päiväkotiin tai esiopetukseen. (Heiskanen 2019.) Kun varhaiskasvatuksen toiminta ja kirjaaminen on laadukasta, pystyy seuraava varhaiskasvatuksen opettaja hyödyntämään ja jatkamaan kirjaamista eteenpäin. Samalla edelliset kirjaukset voivat vastaisuudessakin tukea lapsen oppimista, sillä niitä pystytään hyödyntämään, kun suunnitellaan toimivia pedagogisia menettelytapoja. Näin lapsesta tehdyt kirjaamiset muodostavat katkeamattoman kokonaisuuden, joka kulkee jatkumona koko hänen lapsuutensa ajan (kuva 2). (Sandberg 2021, 56–57.)

KUVA 2. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmien jatkumo (Kuopion kaupunki 2019).

Jokaisella kirjaamisella on muukin tarkoitus ja tavoite kuin vain lain sanelema pakko. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa, lapsikuvausta tai muuta asiakirjaa kirjatessa on hyvä pohtia kirjaamisen tavoite, mitä kirjoitan ja miten kirjoitan. Esimerkiksi varhaiskasvatussuunnitelmassa pedagogisella kirjaamisella on suuri merkitys, koska asiakirjan tarkoituksena ei ole ongelmakeskeisyys. Tästä syystä sanavalinnoilla ja tekstin muotoilulla on merkitystä, sillä esimerkiksi ”lapsi ei pysty pukeutumaan itsenäisesti ” annetaan tietoa lapsen pukemistilanteiden sujumisesta. Tässä on painotus erityisesti siinä, mitä lapsi ei vielä osaa tehdä. Kuitenkin, jos kirjataan esimerkiksi ”Sisu harjoittelee itsenäistä pukeutumista. Koska ympärillä tapahtuvat asiat vievät helposti Sisun huomion muualle, olemme auttaneet Sisua keskittymään pukemiseen käyttämällä pukemiskuvia ja nimeämällä pukeumistaito harjoiteltavaksi palomiestaidoksi. Tämä auttaa Sisua selvästi” kuvataan kirjoituksessa tuen tarve, tarjottava tuki ja sen vaikutukset. (Heiskanen 2019.)

Varhaiskasvatussuunnitelman yksi keskeinen päämäärä on ymmärtää, että lapsi on yhteisössä aktiivinen toimija ja osallistuja sekä ennen kaikkea oma arvokas yksilö. Lapsen täytyy saada ilmaista itseään, mielipiteitään ja ajatuksiaan sekä tulla ymmärretyksi niillä keinoilla, joita lapsella on, ottaen kuitenkin huomioon hänen ikänsä ja kehitystasonsa. On hyvä myös muistaa, ettei lapsen taitoja ja kehitystä voi verrata koko lapsiryhmään, sillä lapsen kehittyminen ja oppiminen on yksilöllistä. Lapsen vertaaminen itseensä auttaa huomaamaan helpoiten, kuinka lapsi on ottanut kehitysaskeleita eteenpäin. (Sandberg 2021, 47–58.)

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatimista varten Opetushallitus (2020) on tehnyt mallilomakkeen (liite 1), mutta varhaiskasvatuksen järjestäjät voivat käyttää myös itse suunnittelemaansa lapsen varhaiskasvatussuunnitelma -lomaketta (liite 2). Kuitenkin lomakkeen tulee sisältää varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa määrättävät asiat. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma sisältää yhteensä seitsemän kohtaa. Seuraavassa kuvataan esimerkein, mitä asioita laadinnassa otetaan huomioon ja kuinka lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan voidaan kirjoittaa tarvittavia asioita (liite 3).

3.4.1 Perustiedot

Ensimmäisenä suunnitelmaan kirjataan perustiedot (kuva 3), kuten lapsen ja hänen vanhempiansa tai huoltajiensa nimet ja yhteystiedot. Yhteydenpitoon liittyviin lisätietoihin voi kirjata esimerkiksi yhteishuoltajuuteen tai turvakieltoon kuuluvia asioita. (Oph 2020.) Turvakiellolla tarkoitetaan poikkeuksellista turvatoimea, jolla rajoitetaan yhteystietojen luovuttamista. Esimerkiksi perheväkivaltata-pauksessa, väkivaltaa kokenut voi saada itselleen ja lapselleen turvakiellon. Tällöin väkivaltaisella osapuolella ei ole mahdollista saada heistä osoite tai muuta yhteydenpitotietoa. (Laki väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista 2009, § 36.)

1. Perustiedot	
Lapsen nimi Milla Mallikas	Syntymäaika 25.5.2017
Varhaiskasvatusyksikkö Huvikummun päiväkot	
Huoltaja/huoltajat/Muu laillinen edustaja Maija ja Mollie Mallikas	
Huoltaja/huoltajat/Muu laillinen edustaja yhteystiedot Maija Mallikas puh. 045 1234567 Mollie Mallikas puh. 040 1234567 Os. Esimerkkikatu 3. A. 4, 12345 Mallila	
Yhteydenpitoon liittyviä lisätietoja Varahakijat: mummi Millie Mallikas puh. 044 1234567 ja kummisetä Esko Esimerkki puh. 0400 1234567	

KUVA 3. Tarvittavat perustiedot varhaiskasvatussuunnitelmaan (Harjunen 2021).

Lisäksi yhteydenpitoon liittyviin lisätietoihin on syytä kirjata lapsen varahakijat ja heidän yhteystietonsa (Oph 2020). Nämä varahakijat ovat lapsen vanhempien tai huoltajien määrittämät henkilöt, jotka saattavat vanhemman tai huoltajan estyessä hakea lapsen varhaiskasvatuksesta. Varhaiskasvatuksen henkilökunta luovuttaa lapsen ainoastaan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjatuille henkilöille, joten on hyvä muistaa, että lasta ei voi luovuttaa esimerkiksi tutulle isovanhemmalle, mikäli siihen ei ole lupaa. Joskus varhaiskasvatuksessa saattaa tulla tilanteita, joissa vanhemmat tai huoltajat ehdottavat alaikäistä varahakijaksi. Laki ei määritä minkä ikäinen voi hakea lapsen varhaiskasvatuksesta. Tällöin tehdään kotimatkan turvallisuuden arviointi. Keskustelussa käydään läpi muun muassa lapsen ikä ja kehitystaso, hakijan ikä ja kykeneväisyys huolehtia lapsen turvallisuudesta, kotimatkan pituus sekä liikenne kotimatkan varrella. Tarkoitus on päästä yhteisymmärrykseen lapsen turvallisuudesta kotimatalla. Mikäli päädytään siihen, että alaikäinen voi hakea lapsen varhaiskasvatuksesta tulee se kirjata varhaiskasvatussuunnitelmaan. Jos varhaiskasvatuksen henkilöstö on eriävää mieltä hakijasta, tulee sekin kirjata ylös. (Saarsalmi 2008, 31–32.)

3.4.2 Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatiminen

Varhaiskasvatussuunnitelman toisessa kohdassa, lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatiminen (kuva 4), kirjataan lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatimisesta vastaava varhaiskasvatuksen opettaja ja hänen yhteystietonsa, kuten ryhmän nimi ja puhelinnumero sekä päiväkodin osoite. Lisäksi lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukena olevat henkilöt, kuten varhaiskasvatuksen erityisopettaja ja toimintaterapeutti, tulee kirjata lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan, mikäli he ovat osallistuneet sen laatimiseen. Heistä kirjataan ylös niin ammattinimike, henkilön nimi, puhelinnumero kuin myös sähköpostiosoite. (Oph 2020.)

Tässä toisessa kohdassa selvennetään myös, kuinka lapsen näkökulma ja hänen mielipiteensä otetaan huomioon varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatuksessa luodaan lapselle mahdollisuuksia ja tilaa ilmaista itseään, jolloin varhaiskasvattaja katselee, kuuntelee, kyselee ja tallentaa sitä, mitä lapsi sanoo, mitä hän tekee ja miten hän toimii niin yksinään kuin yhdessä toisten kanssa. Myös vanhempien näkemyksen huomioiminen ja yhteistyön järjestäminen kirjataan ylös. Esimerkiksi päivittäiset kohtaamiset ja keskustelut niin tuonti- kuin hakutilanteessa ovat ensiarvoisen tärkeitä vuorovaikutustilanteita. Lisäksi tähän kohtaan voidaan kirjata yhdessä sovitut asiat ja esimerkiksi perheen kulttuuriseen, kielelliseen tai katsomukselliseen taustaan kuuluvat toiveet, kuten esimerkiksi ”lapsi ei osallistu varhaiskasvatuksessa seurakunnan järjestämään toimintaan”. (Oph 2020.)

2. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatiminen

2.1 Laatimisesta vastaava henkilö ja tämän yhteystiedot

**Varhaiskasvatuksen opettaja Sini Simulaatio, Kissantassut
puh. 040 9876543 os. Huvikummuntie 3, 12345 Mallila**

2.2 Muu laatimiseen osallistunut henkilöstö ja/tai asiantuntijat

Veo Eija Esikuva puh. 050 9876543, eija.esikuva(a)esimerkki...

2.3 Miten lapsen näkökulma ja mielipiteet on otettu huomioon

Millaa havainnoidaan päivittäin. Viikoittaisessa porinapiirissä Milla saa yhdessä toisten lasten kanssa suunnitella perjantaille toimintaa. Onkin huomattu, että Milla valitsee mielellään prinsessa -roolileikkejä. Pienryhmätoiminta tukee Millan osallisuutta ja yksilöllistä kohtaamista. Ryhmässä on tarjolla ja helposti saatavilla mieluisia tekemisiä, pelejä ja leluja. Elokuussa Millan haastattelu ja vasu -vihon teko, joka lähtee käymään kotona. Milla otetaan mukaan päivittäisiin kuulumisten vaihtoihin, jotta Milla saa kertoa itsekin omasta päivästänsä.

2.4 Miten huoltajien näkemykset otetaan huomioon ja miten yhteistyö on järjestetty

Perhe ei kuulu kirkkoon, mutta Milla saa osallistua kaikkeen varhaiskasvatuksen toimintaan. Vanhempien kanssa sovittiin, että he tuovat riittävästi varavaatteita päiväkotiin. Päivittäiset keskustelut tuonti- ja hakutilanteissa. Vuosittain vasu- ja arviointi -keskustelu. Syysskuussa kysely liittyen lapsen ja vanhempien toiveisiin ja odotuksiin.

KUVA 4. Varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseen tarvittavat tiedot (Harjunen 2021).

3.4.3 Aiemman vasun tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutumisen arviointi

Kolmannessa kohdassa arvioidaan lapsen aiempaan varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjattujen tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutumista (kuva 5). Tämä arviointi tapahtuu yhdessä lapsen ja hänen vanhempiansa/hoitajiensa kanssa, ja se tehdään ennen seuraavan varhaiskasvatussuunnitelman laadintaa. Tarkoituksena on tarkastella mitkä ja miten toiminnalle asetetut tavoitteet ovat toteutuneet sekä mikä on edesauttanut tai rajoittanut tavoitteiden toteutumista. On olennaista muistaa, että arviointi ei koskaan kohdistu lapseen, vaan tarkastelun alla ovat niin varhaiskasvatusryhmän toiminta, oppimisympäristöt kuin myös pedagogiikka. On hyvä pohtia, kuinka hyvin varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjatut asiat ovat toteutuneet, jotta nähdään ovatko ne edistäneet lapsen hyvinvointia ja oppimista sekä ovatko ne olleet asianmukaisia. Mikäli lapsella ei kuitenkaan ole aiempaa varhaiskasvatussuunnitelmaa jätetään tämä kolmas kohta tietenkin tekemättä. (Oph 2020.)

3. Lapsen mahdollisen aiemman vasun tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutumisen arviointi

3.1 Tavoitteiden toteutuminen

Edellisessä vasussa tavoitteena oli omatoimisuuden tukeminen pukemisessa. Keinoina oli muun muassa kuvat vaatteista ja niiden oikea pukemisjärjestys, kannustus sekä onnistumisesta iloitseminen. Asetettu tavoite on saavutettu. Milla osaakin hienosti pukea ulkovaatteet oikeassa järjestyksessä päälle ja riisua ne.

TAI

Edellisen vasun kaikki asetetut tavoitteet ovat toteutuneet. Nyt mietimme yhdessä vanhempien ja Millan kanssa uudet tavoitteet vasuun.

3.2 Muut havainnot lapsen edellisestä vasusta

Millan kiinnostuksen kohteet ovat edelleen samat, joten jatketaan niiden hyödyntämistä toiminnan suunnittelussa (katso kohdasta 4.1.).

KUVA 5. Edellisen vasun tavoitteiden toteutuminen (Harjunen 2021).

3.4.4 Tavoitteet pedagogiselle toiminnalle ja toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi

Seuraavaksi pureudutaan tavoitteisiin, jotka asetetaan pedagogiselle toiminnalle ja niihin toimenpiteisiin, joilla pyritään saavuttamaan asetetut tavoitteet. Nämä kirjatut tavoitteet ja toimenpiteet koskevat hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuutta. Ensimmäisenä kirjataan lapsen vahvuudet, kiinnostuksen kohteet ja tarpeet sekä kuinka ne otetaan huomioon varhaiskasvatuksen toiminnassa (kuva 6). (Oph 2020.) Lapsen vahvuudet ja kiinnostuksen kohteet ovat merkittäviä, sillä niitä hyödyntämällä voidaan tukea muun muassa lapsen oppimista. Lisäksi ne toimivat pohjana varhaiskasvatuksen pedagogiselle toiminnalle. Suunnitelmaan tulee kirjata myös mahdollisia pedagogisen tuen tarpeita ja haasteita. Tarkoituksena ei ole kuvata mitä lapsi ei osaa, vaan huomio kiinnitetään milloin ja missä tilanteissa lapsi osaa asioita ja on toimintakykyinen. On hyvä muistaa, että kirjaaminen tulee tapahtua lasta arvostaen ja siinä vältetään negatiivisuutta. (Sandberg 2021, 39–41.)

4. Tavoitteet pedagogiselle toiminnalle ja toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi

Tavoitteet ja toimenpiteet koskevat kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuutta.

4.1 Lapsen vahvuudet, kiinnostuksen kohteet ja tarpeet sekä niiden huomioon ottaminen			
<i>Milla on sopeutunut hyvin päiväkotiin, ja osallistuu mielellään ryhmämme toimintaan. Milla on tutustunut ryhmän lapsiin yhdessä aikuisen kanssa, ja hän on saanut paljon kavereita. Milla tykkää erilaisista mielikuvitus- ja roolileikeistä ja hänellä on kivat leikkitaidot. Milla on kiinnostunut niin laulamisesta, tarinoiden kuuntelemisesta kuin myös kädentaidoista. Millalla on hyvä keskittymiskyky, joka näkyy erilaisten tehtävien teossa. Kynätehtävissä käsi väsyä aina välillä. Milla hakeutuu mielellään aikuisen seuraan, kun äiti ikävä yllättää. Tällöin Milla antaa aikuisen lohduttaa ja hän pitääkin halaamisesta.</i>			
4.2 Tavoitteet pedagogiselle toiminnalle	4.3 Toimenpiteet ja menetelmät tavoitteiden saavuttamiseksi		
1. Vahvistetaan kynänkättöä.	1. Käytetään kyniä, joista lähtee helposti väriä.		
2. Vahvistetaan Millan itsetuntoa, jotta hän voi käydä rauhallisin mielin esimerkiksi vessassa ja vaihtaa vaatteita.	2. Mm. kysymys ”Haluatko käydä pikku vessassa vaihtamassa vaatteet?” auttaa Millaa rauhoittumaan. Keskustelujen, satujen ja tarinoiden avulla opetellaan mm., että jokainen ihminen on erilainen ja, että jokaisen keho on ainutlaatuinen ja arvokas.		
4.4 Mahdolliset muut kehityksen ja oppimisen tukeen liittyvät tarpeet sekä tuen toteuttamiseen liittyvät tavoitteet ja sovitut järjestelyt			
<i>Käytämme kuvia ja pikapiirtämistä Millan toiminnoissa. Kuvat ja pikapiirtäminen auttavat Millaa keskittymään aamupiirillä, toimintatuokioissa ja pukemistilanteessa, sillä ne pilkkovat tekemisen pienimmiksi.</i>			
4.5 Tarkennuksia toimintakauden aikana lapsen tarpeiden mukaan (kohdat 4.2, 4.3 ja 4.4)			
pm/huomiot	pm/huomiot	pm/huomiot	pm/huomiot
<i>9/21 Kirjaimet ja numerot on alkanut kiinnostamaan</i>	<i>10/21 Oman nimen kirjoittaminen ilman mallia onnistuu hienosti</i>		

KUVA 6. Varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjattavat tavoitteet ja toimenpiteet (Harjunen 2021).

Seuraavaksi lapsen varhaiskasvatukselle kirjataan yhdestä kahteen tavoitetta. Nämä tavoitteet nousevat varhaiskasvatussuunnitelman perusteista; oppimisen alueista ja laaja-alaisen osaamisen osa-alueista (kuva 7). (Oph 2020.) Oppimisen alueet koostuvat viidestä alueesta: Kielten rikas maailma-, Ilmaisun monet muodot-, Tutkin ja toimin ympäristössäni-, Minä ja meidän yhteisömme- sekä Kasvan, liikun ja kehityn -alueesta. Nämä alueet sisältävät muun muassa eettistä ajattelua, matemaattista ajattelua, ruokakasvatusta, kielellisiä taitoja, musiikillista ilmaisua, katsomuskasvatusta ja liikunnista. Laaja-alainen osaaminen koostuu muun muassa monilukutaidosta, itsestä huolehtimisesta ja arjen muista taidoista. Lisäksi kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutustaidot, itsensä ilmaisu ovat merkityksellisiä monimuotoisessa maailmassamme. Hyvä ja laadukas varhaiskasvatusta antaa vankan pohjan näiden taitojen ja tietojen kehittymiselle. (Kola-Torvinen 2019, 12–14.) Tavoitteita miettiessä on hyvä pohtia mitä taitoa lapsen halutaan kehittävän tai saavuttavan, ja miksi juuri tämä tavoite on oleellinen lapsen kasvun kannalta. Tavoitteiden tulee olla lapselle tarpeellisia, oikeanaikaisia, sopivankokoisia ja tavoiteltavissa olevia. On myös hyvä muistaa, että tavoitteet ovat yksilöllisiä aivan niin kuin jokainen lapsikin. (Sandberg 2021, 42–43.)

KUVA 7. Oppimisen alueet ja laaja-alainen osaaminen (Kuopion kaupunki 2019).

Mikäli lapsi saa kehitykseen ja oppimiseen tukea kirjataan ne kohtaan 4.4. Ensimmäisenä kirjataan pedagogiset ja rakenteelliset ratkaisut, jotka koskevat muun muassa oppimisympäristöä, henkilöstön mitoitusta sekä ryhmärakennetta. Lisäksi kirjataan lapsen tukeen liittyvät toimenpiteet kuten lapsen yksilöllinen ohjaaminen, pienryhmätoiminta, viittomien ja kuvatuken käyttö. Tähän kohtaan voidaan kuvata myös hyvinvointia tukevien palveluiden käyttöä, kuten esimerkiksi varhaiskasvatuksen erityisopettajan, puhe- tai toimintaterapian tarjoamaa ohjausta. Tähän kirjataan myös edellä mainittujen asiantuntijoiden yhteystiedot. (Sandberg 2021, 45–46.)

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan tehdään myös tarkennuksia toimintakauden aikana. Näiden tarkennuksien avulla varmistetaan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjattujen tavoitteiden toteutumisen jatkuva arviointi. Lisäksi mahdollisten tukitoimien vaikutusten arviointi tulee kirjata. Kirjauksiin laitetaan päivämäärä, milloin ne on tehty. Mikäli lapsen kehityksessä tapahtuu huomattavia muutoksia, tulee hänen tuen tarpeensa arvioida uudelleen. (Oph 2020.)

3.4.5 Lapsen hyvinvoinnin tukemiseen liittyvät muut huomioitavat asiat

Varhaiskasvatussuunnitelman viidennessä kohdassa huomio **kiinnitetään muihin asioihin, jotka tukevat lapsen hyvinvointia** (kuva 8). Nämä asiat koskevat esimerkiksi lapsen ruokailua, hygieniaa, ulkoilua ja päiväunia. (Oph 2020.) Varhaiskasvatussuunnitelmaan ei kirjata lapsen mahdollista lääkitystä tai diagnoosia. Esimerkiksi lääketieteellinen diagnoosi kuvaa lapsen sairautta, vammaa tai tilan piirteitä yleisellä tasolla, ja nämä tiedot ovat arkaluontoisia henkilötietoja. Lääkitys ja diagnoosi eivät ole pedagogista tietoa. Varhaiskasvatussuunnitelmaan sen sijaan kirjataan, millaisena lapsen tuen tarve näyttäytyy varhaiskasvatuksessa, millaista vaihtelua tuen tarpeessa ilmenee, millaista tukea lapsi tarvitsee sekä miten annettu tuki vaikuttaa lapsen osallistumiseen, toimintaan, hyvinvointiin ja oppimiseen sekä millaista yhteistyötä tarvitaan, jotta lasta voidaan tukea parhaalla mahdollisella tavalla. (Sandberg 2021, 54–55.)

5. Lapsen hyvinvoinnin tukemiseen liittyvät muut huomioitavat asiat

Ruokailu: Milla syö kaikkea ruokaa, kun ruoka on selkeästi eroteltu toisistaan. Uni: Milla haluaa, että aikuinen silittää kämmenselkää. Jos hän nukahtaa, saa nukkua 1,5 tuntia. WC: Milla käy itsenäisesti WC:ssä, mutta tarvitsee apua pyyhkimisessä.

TAI

Milla ei nuku päiväunia. On sovittu, että päiväleivolta saa nousta sadun kuuntelemisen ja 15 min. hiljaisen hetken jälkeen rauhalliseen puuhailuun.

KUVA 8. Muut huomioitavat asiat (Harjunen 2021).

3.4.6 Laatisessa hyödynnetyt muut mahdolliset asiakirjat ja suunnitelmat

Laadittaessa lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa on mahdollista hyödyntää saatavissa olevia asiakirjoja ja suunnitelmia (kuva 9), kuten Suomi toisena (S2) kielenä- suunnitelmaa ja lääkahoitosuunnitelmaa. Suomi toisena (S2) kielenä -suunnitelma sisältää esimerkiksi lapsen vanhemman tai huoltajan arvion lapsensa äidinkielen kehittymisestä, havaintoja lapsen suomen kielen taidoista ja keinoja suomen kielen opetukselle arjen eritilanteissa sekä lyhyen aikavälin tavoitteita. Suunnitelma voi sisältää myös puheterapeutilta saatuja ohjeita ja harjoiteltavia asioita. (Oph 2020.)

6. Laatisessa hyödynnetyt muut mahdolliset asiakirjat ja suunnitelmat

Lääkehoidon suunnitelma tehty.

TAI

***4-vuotisneuvolakaavake
Edellinen vasu***

KUVA 9. Suunnitelmassa hyödynnetyt materiaalit (Harjunen 2021).

3.4.7 Seuranta- ja arviointiajankohdat

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelun yhteydessä sovitaan yhdessä vanhempien tai huoltajien kanssa, milloin seuraavan kerran arvioidaan tehtyä varhaiskasvatussuunnitelmaa (kuva 10). Sovittu ajankohta tulee kirjata tähän seitsemänteen kohtaan, esimerkiksi näin "sovitaan seuraava keskusteluaika, kun Maija ja vanhemmat ovat käyneet perheneuvolassa". (Oph 2020.) Varhaiskasvatussuunnitelman arvioinnin tarkoituksena on arvioida suunnitelman toteutumista ja tämä tulisi tehdä aina ennen sen päivittämistä tai uuden laatimista. Lapsi, vanhemmat ja varhaiskasvatuksen henkilöstö pohtivat omalta osaltaan, miten kirjatut toiminnan tavoitteet ja sopimukset on huomioitu sekä miten ne ovat toteutuneet varhaiskasvatuksen toiminnassa. Tämä arviointi on merkityksellinen osa lapsen hyvinvoinnin ja oppimisen tukea.

7. Seuranta- ja arviointiajankohdat

Vanhempien kanssa sovittiin, että Millan vasua arvioidaan maaliskuussa ja välikirjauksia tehdään tarpeen mukaan.

TAI

Välikirjauksia tehdään tarpeen mukaan huoltajien kanssa keskustellen. Arviointi keskustelu keväällä -22

KUVA 10. Suunnitelman arviointi (Harjunen 2021).

4 KEHITTÄMISTYÖN TARKOITUS JA TAVOITE

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli tuottaa Savonian ammattikorkeakoululle pedagoginen oppimateriaali, jonka avulla sosionomiopiskelijat pääsivät harjoittelemaan varhaiskasvatuksen kirjaamista. Tuotettu oppimateriaali koostui kuvitteellisen tapausesimerkin avulla kuvatusta simulaatiovideosta ja siihen liittyvästä hyvän kirjaamisen mallista. Simulaatiovideo toimii konkreettisena oppimisvälineenä sosionomiopiskelijalle. Lisäksi Savonia ammattikorkeakoulun sosiaalialan opettajat saavat käyttöönsä uuden pedagogisen opetusvälineen, jossa hyödynnetään visuaalista tapaa oppia realistisen tapausesimerkin avulla. Oppimateriaali auttaa heitä saavuttamaan sosiaalialan kompetenssien ja opetussuunnitelman mukaisia tavoitteita.

Opinnäytetyön tavoitteena oli lisätä oppimateriaalin avulla varhaiskasvatukseen suuntautuvien sosiaalialan ammattikorkeakouluopiskelijoiden kirjaamistietoutta ja näin luomaan heille paremmat valmiudet kirjaamiseen.

5 KEHITTÄMISTYÖN TOTEUTUS

5.1 Kehittämistyön suunnittelu

Arviointitiedon kerääminen nykyisistä menetelmistä auttaa kehittämistarpeiden tunnistamisessa. Kehittämistarpeiden tunnistamisen apuna tarvitaan tietoa asiakasryhmästä ja esiintyvän tarpeen yleisyydestä. Tämä vaihe on tuotekehitysprosessin ensimmäinen viidestä. Vaiheet eivät välttämättä etene suoraviivaisesti eteenpäin aina toisen päätyttyä, vaan prosessin aikana on normaalia myös palata takaisin edelliseen vaiheeseen. (Jämsä ja Manninen 2000, 28–33; Salonen 2013.)

Ajatus opinnäytetyön toteuttamisesta kehittämistyönä sai alkunsa vuoden 2020 keväällä. Tuolloin osallistuimme opinnäytetyön suunnittelun opintojaksolle, jossa saimme vahvistusta aiheen valinnasta. Olimme havainneet sosionomiopintojen aikana, että teoriaopinnot sisälsivät vain vähän kirjaamisen opetusta. Halusimme saada tähän muutosta, sillä sosiaalialalla kirjaamisella on suuri merkitys ja se vaatii onnistuakseen osaamista (Kääriäinen 2003). Pohdittuamme mihin asiakasryhmään kohdistamme kehittämistyömme valitsimme varhaiskasvatuksen. Tämän asiakasryhmän valintaan vaikutti myös se, että toinen meistä suuntautuu varhaiskasvatukseen. Kehittämistyön tuotoksena päätimme tuottaa simulaatiovideon varhaiskasvatuksen kirjaamisesta, joka toimisi sosionomiopiskelijoiden harjoitusmateriaalina. Käytettävällä oppimateriaalilla ja opettajan asiantuntijuudella on suuri merkitys laadukkaan oppimisen tukena. Oppimateriaali sisältää merkittävän pedagogisen mahdollisuuden, sillä parhaimmillaan se tukee oppijan oppimista ja edistää opettajaa toteuttamaan opetus suunnitelman tavoitteita. (Mikkilä-Erdmann 2017.)

Kehittämistyömme alkoi tiedon haulla kevään 2020 aikana. Tällöin keräsimme tarvittavaa materiaalia teoriaosuuteen, jossa käsiteltiin oppimista ja kirjaamista. Aineistolähteinä opinnäytetyössä käytettiin muun muassa olemassa olevia dokumentteja, kuten Varhaiskasvatussuunnitelman perusteita (2018), Arto-artikkeleita, EBSCOhost-yhdistelmähakua sekä aiheeseen liittyvää tutkimustietoa ja muuta kirjallisuutta. Hyödynsimme myös Savonian kaukolainausta, jotta saimme tarvittavat tiedot opinnäytetyöhömmme.

Kehittämistarpeen tunnistamisen avulla prosessi voi edetä seuraavaan vaiheeseen, eli ideavaiheeseen. Tässä vaiheessa prosessia ei ole vielä vastauksia, miten kehittämistarpeeseen vastataan, mutta ideointiprosessin avulla on tarkoitus saada vaihtoehtoja sille. Ideointiprosessissa voidaan käyttää apuna erilaisia menetelmiä, kuten aivoriihiä ja palautteiden keruuta. Tärkeää on, että vaiheessa on monenlaisia osallistujia, jotta ratkaisuvaihtoehtoja saadaan riittävästi. Aikaansaatuja ratkaisuvaihtoehtoja on käsiteltävä kriittisesti ja pohdittava monenlaisia kysymyksiä. Huomiota tulee kiinnittää kuinka vaihtoehto todella kehittää, kenelle se on suunnattu ja onko se saavutettavissa oleva. Vastauksien myötä valmistuu tuotekonsepti, joka toimii kehittämistyön pohjana. (Jämsä ja Manninen 2000, 35–40.)

Opinnäytetyötämme varten ryhdyimme etsimään kokemuksia sosionomiopintojen aikaisesta opetuksesta liittyen kirjaamiseen. Pohdimme sopivaa tapaa ja tarkempaa kohderyhmää, jolta kerätä aineistoa. Kyselyn luotettavuuden ja eettisyyden kannalta oli tärkeää saada vastauksia riittävän suurella otannalla eri ammattikorkeakouluista valmistuneilta sosionomeilta, koska tällöin pystyimme vertaile-

maan saamiemme vastauksia toisiinsa. Näistä syistä päädyimme luomaan Webropol-kyselyn. Laadimme kyselyn maaliskuussa 2021, ja se sisälsi yhteensä kahdeksan kysymystä. Siinä oli monivalintakysymyksiä, joiden tueksi otettiin puolistrukturoituja kysymyksiä. Kysely suunniteltiin kaikille sosionomiksi opiskelleille, ja vain kaksi kysymyksistä oli suunnattu erityisesti varhaiskasvatuksen kirjaamisopetukseen. Kyselyn linkki jaettiin kolmeen ammatilliseen Facebook-ryhmään, jotka olivat Sosionomi (AMK) varhaiskasvatuksessa, Sosionomien uraverkosto ja Varhaiskasvatuksen opettajat. Ryhmät ovat yksityisiä, ja sisään pääsemiseksi jokaisen liittytyn tulee vastata erilaisiin ryhmien ylläpitäjien määräämiin kysymyksiin. Kysymyksien avulla ylläpitäjät varmistavat, ettei ryhmiin pääse sinne kuulumattomia jäseniä. Tämän perusteella pystyimme varmistamaan, että kyselyyn vastaajat kuuluivat kaikki kohderyhmäämme.

Kyselyn kolme ensimmäistä kysymystä liittyivät vastaajan ikään, ammattikorkeakouluun ja valmistumisvuoteen. Vastaajan ikävalinnat olivat jaoteltu kymmenen vuoden välein, sillä tarkempi tieto vastaajan iästä ei ollut vastauksiemme kannalta tarpeellinen, mutta ikäjakauman tiedostaminen antoi syventävän käsityksen kyselyn tulevissa vastauksissa. Tieto vastaajan ammattikorkeakoulusta varmistoi, että saimme aineistoa useammasta ammattikorkeakoulun opetuksesta. Myös valmistumisvuosi vaikutti opetukseen, koska ammattikorkeakoulujen opetussuunnitelmat ovat vuosien saatossa muuttuneet. Neljäs kysymys koski vastaajan aiempaa kokemusta ammatillisesta kirjaamisesta ennen opintoja. Kysymys oli monivalintakysymys, jossa oli tarkentava kysymys vastaajille, jotka vastasivat kyllä. Ammatillisten asioiden oppimisen kokemukset ennen opintoja ovat merkittäviä, sillä opiskelijalla on tällöin valmiuksia edetä syvällisempään oppimiseen (Nokelainen ja Ruohonen 2009).

Viides ja kuudes kysymys toteutettiin monivalintana, joissa piti valita omaa näkemystä parhaiten kuvaava vaihtoehto eri väittämiin. Käytössä olivat numerot yhdestä viiteen. Pienin numero tarkoitti, ettei väittämä pidä lainkaan paikkaansa, ja suurin numero vastaavasti tarkoitti, että väittämä pitää paikkaansa erittäin hyvin. Viidennen kysymyksen väittämät koostuivat yleisesti kirjaamisen opetuksesta ja harjoittelusta. Kuudennessa kysymyksessä väittämät olivat samoja, mutta se oli kohdistettu varhaiskasvatuksen kirjaamiseen ja sen harjoitteluun. Väittämässä käsiteltiin kirjaamisharjoitteiden tekemistä niin koulussa kuin työharjoittelussa, oikeaan tietojärjestelmään kirjaamista, opetusmateriaalien käyttöä, sekä sitä harjoiteltiinko kirjaamista useammalla opintojaksolla. Jos vastaaja halusi tarkentaa vastaustaan, oli tähän mahdollisuus avoimen ikkunan avulla. Väittämien avulla haimme konkreettisia kokemuksia, miten ja millä tavoin opiskelijat olivat saaneet kirjaamisen opetusta. Vastauksien perusteella odotimme saavamme varmistusta tulevan simulaatiovideon hyödyllisyydestä oppimateriaalina.

Seitsemäs ja kahdeksas kysymys olivat puolistrukturoituja kysymyksiä, ja niissä tiedusteltiin, olisiko vastaaja toivonut kirjaamisen opiskelun osalta jotain enemmän tai vähemmän. Sosiaalialan ammattilaisten eettiset periaatteet ovat vankat, mutta emme silti voi olla varmoja, kuinka vakavasti vastaajat suhtautuivat kyselyyn. Kysymyksiä voidaan myös ymmärtää herkästi väärin, jolloin tahtomattaan vastaaja vastaa kysymykseen väärällä tavalla, ja siksi varmistimme kysymysten ymmärrettävyyden esikyselyllä, joka suunnattiin omille kollegoillemme. Testaajia oli määrällisesti kymmenen, mutta saimme tärkeitä kannanottoja kysymysten asetteluun ja sanavalintoihin.

Laatimaamme kyselyyn vastasi yhteensä 40 sosionomia. Vastaajista lähes puolet olivat 25–35-vuotiaita, noin kolmasosa 36–45-vuotiaita ja alle 25-vuotiaita sekä 46–55-vuotiaita oli selkeästi vähemmän. Yli 56-vuotiaita vastaajia ei ollut lainkaan. Kolmasosa vastaajista oli käynyt Laurea-ammattikorkeakoulun. Vastauksissa muita ammattikorkeakouluja olivat Savonia ammattikorkeakoulu, Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu, Hämeen ammattikorkeakoulu, Centria ammattikorkeakoulu, Jyväskylän ammattikorkeakoulu, Metropolia ammattikorkeakoulu, Karelia ammattikorkeakoulu, LAB-ammattikorkeakoulu ja Oulun ammattikorkeakoulu. Valmistumisvuodet vaihtelivat vuodesta 2004 aina vuoteen 2021.

Aiempaa kokemusta ammatillisesta kirjaamisesta ennen opintoja oli noin neljäsosalla. Vastaajat saivat halutessaan tarkentaa, millaista kokemusta heillä oli ja näissä vastauksissa korostui lähihoitajan sekä lastenhoitajan kirjaamisosaaminen. Vastauksissa nousi esille vähäiset kokemukset kirjaamisen opetuksesta, sillä vastaajista yli puolet eivät päässeet harjoittelemaan yleistä sosionomin kirjaamista lainkaan kouluissa. Varhaiskasvatuksen kirjaamisen osalta vain muutama oli päässyt opintojen aikana harjoittelemaan kirjaamista. Pedagogisena materiaalina selkeästi eniten käytössä oli luennot. Avoimissa vastauksissa materiaaleiksi toivottiin keskusteluja, simulaatiota ja videoita. Keskustelut ovat merkityksellisiä ja ne kuuluvatkin sosiokonstruktiviseen oppimiskäsitykseen, sillä siinä sosionomi kehittää omaa oppimistaan vuorovaikutuksessa toisten kanssa (Kauppila 2007, 48–52). Rall (2013, 9–13) nostaa esiin, että simulaatio-oppimisessa päästään harjoittelemaan jäljiteltäviä todellista tilannetta käytännössä, ja sen avulla voidaan harjoitella myös kirjaamista. Tarkoituksena on havainnoida tilannetta siten, että oppija huomaa kaiken oleellisen mitä kirjauksiin tulee nostaa, sillä niiden avulla erilaisille tulkinnoille ja oletuksille ei jää tilaa. (Rall 2013 9–13; Laaksonen ym. 2011, 38–41; Weisman ja Zornado 2017.) Vastauksista nousi esiin, että visuaalinen tyyli oppia koetaan opettavaiseksi. Parkkonen, Rantanen ja Kuisma (2013, 152–153) tuovat esille nonverbaalisen sanoman merkityksellisyyttä, jota simulaatiotilanteen kuvaamisessa voidaan hyödyntää, koska se esimerkiksi täydentää tai mitätöi kuultua tietoa.

Ideavaiheen myötä kehittämistyöstä on päätetty mitä tehdään ja luonnosteluvaiheessa tarkoitus on selvittää miten. Tarkoituksena on tutkia tuotteen suunnittelun ja valmisteluun liittyviä erilaisia ohjauksia tekijöitä. Tuotekehityksessä tulee huomioida monia eri kohtia, joista yhdeksän tärkeintä kohtaa ovat tuotteen asiasisältö, palveluntuottaja, rahoitusvaihtoehdot, asiantuntijatieto, arvot ja periaatteet, toimintaympäristö, säädökset ja ohjeet, sidosryhmät ja asiakasprofiili. Näiden kohtien huomiointi syntyvän tuotteen laatu on varmistettu. (Jämsä ja Manninen 2000, 35–52.)

Käytimme ideariihimenetelmää varhaiskasvatuksen ammattilaisten kanssa, jotta saimme mahdollisimman realistista tietoa tapausesimerkkiämme varten. Ideariihessä kävimme kirjaamista yleisellä tasolla läpi, emmekä käsitelleet tunnistettavia tietoja. Meidän tehtävänämmä oli ohjeistaa varhaiskasvatuksen ammatillaisia kyseisen menetelmän käytössä. Huomioimme kaikessa lain sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista. Haluamme korostaa 3-luvun kohtia § 14–19, joissa käsitellään salassapitoa, vaitiolovelvollisuutta, ja salassa pidettävien tietojen luovuttamista (laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 2000). Loimme kuvitteellisen tapausesimerkin varhaiskasvatuksen asiakasperheestä, kirjoitimme simulaatiovideon käsikirjoituksen (liite 4) sekä kirjasimme itse asiakirjarakenteiden avulla malliesimerkin hyvästä kirjaamisesta (liite 5).

Opetushallituksen sivuilta löytyy varhaiskasvatukseen ja yleisesti opetukseen liittyviä asiakirjarakenteita. Mallilomakkeet on luotu varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja perusopetuksen opetussuunnitelmien mukaisesti. Omia lomakkeita voi suunnitella itse, mutta niiden tulee sisältää kaikki esi- ja perusopetus suunnitelmien määräämät perusteet. (Oph 2020.) Käytimme hyvän kirjaamisen pohjana tässä kehittämistyössä kuitenkin opetushallituksen luomaa lomaketta sellaisenaan.

Luodun tapausesimerkin avulla käsikirjoitimme varhaiskasvatussuunnitelman keskustelun yksittäisiä osia. Valitsimme varhaiskasvatussuunnitelman asiakirjarakenteista osat: 4.1 lapsen vahvuudet, kiinnostuksen kohteet ja tarpeet sekä niiden huomioon ottaminen, 4.2 tavoitteet pedagogiselle toiminnalle sekä 4.3 toimenpiteet ja menetelmät tavoitteiden saavuttamiseksi (Oph 2020). Nämä osat nousivat varhaiskasvatuksen ammattilaisten kanssa pidetyssä ideariihessä erityisesti esille, koska he kokivat näiden kohtien kirjaamisen haastavimmiksi, jos kirjaamiskokemusta ei ole tai sitä on vähän. Varhaiskasvatuslain (2018, § 2–3) mukaan näiden pohjalta varhaiskasvatuksen opettajat suunnittelevat, toteuttavat, arvioivat ja kehittävät laadukasta varhaiskasvatusta.

5.2 Simulaatiovideon kuvaus

Tuotteen kehittäminen alkaa luonnosteluvaiheen tulosten mukaisesti. Videon välityksellä pystytään välittämään tietoa visuaalisella tavalla, johon liittyy kuvan lisäksi ääni, puhe ja teksti. Käsikirjoituksen rooli videon tekemisessä on suuri, koska siihen sisällytetyt asiat tulevat koko kehittämistyön tavoitteista, siitä kenelle se on suunnattu, tulevasta käyttötarkoituksesta, kohdennetusta aiheesta sekä päätetystä sisällöstä. Sen avulla videon sisältö myös rajataan sekä tyyli ja rakenne päätetään. Käsikirjoituksen tavoitteena on tuoda videon sanoma esille oikealla tavalla kohderyhmän mukaisesti. Katsojan kiinnostus tulee saavuttaa heti videon alussa. Video voi alkaa esimerkiksi konkreettisella tilanteella, videon aiheen kuvauksella tai henkilöiden puheella. Videon tarkoituksena on lopussa herättää katsojan omaa pohdintaa sen johtopäätöksistä. (Jämsä ja Manninen 2000, 59–60.)

Asiakastyön osaaminen Covid-19 pandemian keskellä on muuttanut muotoaan. Arkisia kohtaamisia varhaiskasvatuksen työssä tulee päivittäin, mutta kasvokkain tapahtuvat kohtaamiset ovat aiempaa vähäisempiä ja eriluonteisia. Varhaiskasvatuksessa on otettu käyttöön erilaisia toimia, joilla pyritään turvaamaan jokaisen henkilön terveys. Näitä toimia ovat muun muassa kahden metrin turvavälit, suu-nenäsuojainten käyttö ja vanhempien rajattu pääsy varhaiskasvatusyksikön sisätiloihin. Myös lasten varhaiskasvatussuunnitelmien teko on muuttunut. Kasvokkain tapahtuneet keskustelut vanhempien kanssa on pyritty siirtämään pidettäväksi etäyhteyksillä. Toki on tilanteita, jotka vaativat kasvokkain tapahtuvan kohtaamisen. Simulaatiovideossamme etäyhteys toteutettiin videopuheluna, tämä siksi, että näkisimme keskustelukumppanin non-verbaalisenkin viestinnän.

Kuvasimme simuloidun tilanteen varhaiskasvatussuunnitelman keskustelusta helmikuussa 2021. Videon tekemistä varten lainasimme välineet, joiden avulla saimme luotua äänentoistoltaan, sekä kuvanlaadultaan miellyttävää materiaalia. Kuvauspaikan valinnassa oli haasteita. Yritimme saada järjestettyä kuvaukset yhdessä Kuopion kaupungin päiväkodissa, mutta se osoittautui mahdottomaksi. Päädyimme kuvaamaan videon materiaalin vastaavanlaisessa ympäristössä, jossa pystyimme huolehtimaan turvallisuudestamme, ja tästä syystä kuvaustilanteessa ei ollut muita paikalla. Osallistuimme molemmat kaikkiin toimintoihin, kuten kuvaamiseen, ympäristön muokkaamiseen, valaistuksen kohdentamiseen sekä itse näyttelemiseen. Kuvasimme jokainen osion erikseen. Huhtikuussa 2021 kuvasimme simulaatiovideon alkuun oman osionsa, jossa esittelemme itsemme ja videon tarkoituksen. Tämän osion kuvauspaikkana toimi Savonia ammattikorkeakoulun Kuopion kampus. Kuvaus suoritettiin myöhään iltapäivällä, jolloin koulun kampuksella ihmismäärä oli vähäisempi. Tämä mahdollisti kuvauksen ilman suu-nenäsuojainta.

Videon alkuosuuden jälkeen videossa näytettiin varhaiskasvatuksen opettaja (myöhemmin vaka opettaja), joka oli etäyhteydessä lapsen vanhempaan. Tilat, joissa videon henkilöt esiintyivät, olivat lavastettuja. Vaka opettaja oli varhaiskasvatusyksikössä ja lapsen vanhempi omassa olohuoneessaan. Kuva vaihtui vaka opettajan ja lapsen vanhemman välillä aina puheenvuorojen mukaisesti. Keskustelun alussa vanhemmalle kerrottiin etäkesustelun tarkoitus ja kerrattiin lapsen päivähoidon aloitusta ryhmässä sekä lapsen sopeutumista ryhmään. Seuraavaksi vanhempi kertoo, miten lapsen kanssa on kotona mennyt ja vaka opettaja jatkaa aiheesta keskustelua päivähoidon osalta.

Varsinainen varhaiskasvatussuunnitelman keskustelu alkoi vahvuuksien ja kiinnostuksen kohteiden esille tuomisella. Vanhempi saa ensin kertoa omalta osaltaan edellä mainittuja asioita, jonka jälkeen

vaka opettaja yhdistää kerrotut asiat henkilökunnan havaintoihin. Tämän jälkeen keskusteltiin myös lapsen tarpeista ja niiden huomioon ottamisesta niin kodin kuin varhaiskasvatuksenkin osalta. Toimme tämän osion (varhaiskasvatussuunnitelman osa 4.1) näkyväksi simulaatiovideoomme, koska esimerkiksi vahvuuksien ja kiinnostuksen kohteiden avulla voidaan tukea lasta oppimaan. Varhaiskasvatuksessa oppiminen toimii pedagogisen toiminnan päämääränä. (Sandberg 2021, 39–41.) Keskustelu eteni lapselle asetettaviin tavoitteisiin. Vaka opettaja ohjasi keskustelussa vanhempaa pohtimaan tavoitteita, joista he sitten yhdessä rakensivat lapsen hyvinvointia, kasvua, kehitystä ja oppimista tukevat tavoitteet. Tämä osio (varhaiskasvatussuunnitelman osa 4.2) puolestaan valikoitui simulaatiovideoomme, sillä varhaiskasvatuksen toiminnalle tulee asettaa tavoitteita, joiden avulla voidaan tukea lasta yksilöllisesti saavuttamaan hänen kehityksensä kannalta tarpeellisia tietoja ja taitoja. Varhaiskasvatukselle kirjattujen tavoitteiden tulee nousta valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteista. (Oph 2020; Sandberg 2021, 42–43; Kola-Torvinen 2019, 12–14.)

Keskustelun loppuksi vaka opettaja kertoi, kuinka voidaan tukea lasta saavuttamaan yhdessä asetetut tavoitteet. Tavoitteille tulee löytää keinot ja siksi valitsimme tämän kyseisen osion (varhaiskasvatussuunnitelman osa 4.3) viimeiseksi osioksi simulaatiovideoomme. Varhaiskasvatussuunnitelman tarkoituksena ei ole ongelmakeskeisyys ja tästä syystä pedagogisella kirjaamisella on suuri merkitys (Heiskanen 2019). Vaka opettaja kirjaa varhaiskasvatussuunnitelmaan, niitä konkreettisia asioita ja keinoja, joiden avulla henkilöstö tukee ja edistää lasta saavuttamaan asetetut tavoitteet (Oph 2020). Simulaatiovideomme päättyy lopputeksteihin, joissa tuomme ensin esille sen, ettei ole yhtä oikeaa tapaa kirjata, tekijöiden nimet ja kiitokset videon katsomisesta.

Opinnäytetyön prosessin viimeisenä vaiheena on viimeistelyvaihe. Viimeistelyvaihe pitää sisällään viimeistelyn ja päättämisen arviointineen. Viimeistelyssä kehitetty tuote muokataan lopulliseen muotoonsa ja päätetään jakelukanava. (Jämsä ja Manninen 2000, 80–81.) Kuvausten jälkeen vuorossa oli videoiden editointi, johon käytimme DaVinci Resolve 17 -ohjelmaa. Kyseinen ohjelma valikoitui taustatutkimuksien ja käyttäjäkokemuksien perusteella. Ennen editointia katsoimme opetusvideota kyseisen ohjelman käytöstä. Leikkaisimme, yhdistimme ja tekstitimme videot yhdeksi kokonaisuudeksi, jolloin saimme visuaalisesti ja teknisesti eheän kokonaisuuden aikaiseksi. Tavoitteenamme oli luoda kohtuullisen pituinen video, jossa kirjaamisharjoitustehtävän kohdennettu raja onnistuisi. Jakelukanavaksi päätimme YouTuben. Video ladattiin aluksi palvelimelle yksityisenä, mutta tarkoituksenamme on muuttaa video julkiseksi (liite 6), jolloin kirjaamisharjoitusta pääsee harjoittelemaan kaikki halukkaat. Tällä hetkellä simulaatiovideo löytyy **tästä** hyperlinkistä.

5.3 Simulaatiovideon arviointi

Viimeistelyvaiheen seuraava osa on prosessin päättäminen ja arviointi. Koska opinnäytetyön prosessi on ajallisesti määritelty, täytyy sillä olla selkeä päätös. Arvioinnissa tulee ottaa huomioon keneltä arviointia pyytää. Puolueettomat ja puhtaat arviot saadaan usein prosessin ulkopuolisilta, sillä heillä ei ole ennakkokäsityksiä tuotteesta, eivätkä he tunne sen prosessin eri vaiheita. Prosessille on ominaista niiden jatkuminen, sillä prosessin aikana saattaa nousta kehitysideoita, joita ryhdytään toteuttamaan. Jotta projekti saadaan päätökseen, tulisi nämä uudet kehitysideat kehittää omiksi projekteikseen. Prosessin päätösvaihe muodostuu projektin loppuraportoinnista, projektiorganisaation purkamisesta ja jatkoideoiden esittämisestä. (Toikko ja Rantanen 2009, 65; Jämsä ja Manninen 2000, 80–81.)

Valmista simulaatiovideota ja kirjaamisharjoitusta pääsimme testaamaan sosionomiopiskelijaryhmällä lokakuussa 2021. Kyseinen opiskelijaryhmä suoritti varhaiskasvatuksen polun opintojaksoa nimeltä varhaiskasvatuksen pedagogiikka. Yhdessä opettajan kanssa suunnittelimme tuntien kulun siten, että hän aloitti tunnit omalla luennolla koskien varhaiskasvatussuunnitelmaa. Tutustuimme etukäteen opettajan luentomateriaaliin ja osallistuimme myös luennolle. Opettajan oman osuuden jälkeen pidimme oman lyhyen alustuksen aiheeseen sekä näytimme simulaatiovideon. Pienen tauon jälkeen simulaatiovideo katsottiin uudestaan ja samaan aikaan opiskelijat saivat koota omia kirjaamisesimerkkejään padlet -pohjaan. Kirjaamisharjoituksen jälkeen opiskelijoiden tuottamat esimerkit käytiin läpi keskustellen. Keskustelun yhteydessä esittelimme myös oman luodun esimerkin videon tarjoaman keskustelutilanteen kirjaamisesta. Lopuksi jaoimme linkin luomaamme Webropol -palautekyselyyn.

Webropol -palautekyselyssä oli yhteensä yhdeksän väittämää ja kaksi avointa palautekenttää. Väittämät jaettiin kahteen osaan, joista toinen käsitteli itse simulaatiovideota ja toinen käsitteli tehtävääntoa sekä itse kirjaamista. Väittämiin pyydettiin valitsemaan sopivin vaihtoehto. Vaihtoehdot olivat 1. täysin samaa mieltä, 2. jokseenkin samaa mieltä, 3. en samaa enkä eri mieltä, 4. jokseenkin eri mieltä, ja 5. täysin eri mieltä. Vastauksissa nousi esille, että itse simulaatiovideo koettiin kuva- ja äänenlaadultaan riittäväksi. Videon tekstityksen koettiin helpottavan simuloitun tilanteen seuraamista, vaikka ympärillä olisi ollut hälyä. Video eteni loogisesti ja oli kestoaltaan sopivan pituinen.

Palautekyselyn vastauksista nousi, että sosionomiopiskelijat ymmärsivät tehtävänannon, pitivät kirjaamisharjoitusta vaivattomana ja kokivat oppineensa uutta kirjaamisesta. Kuitenkin yksi vastaajista koki niin tehtävänannon kuin itse kirjaamisen haastavana eikä hän kokenut oppineensa mitään uutta kirjaamisen osalta. Tämä laittoikin pohtimaan, kuinka tehtävänantoa voisi selkiinnyttää jatkossa. Vaikka yksi vastaajista oli eriävää mieltä, kokivat muut vastaajat saaneensa tukea oppimiseensa materiaalin avulla. Vastaukset osoittivat, että simulaatiovideo ja kirjaamisharjoitus laittoi sosionomiopiskelijat pohtimaan varhaiskasvatuksessa tapahtuvan kirjaamisen tärkeyttä. Kaiken kaikkiaan simulaatiovideo koettiin realistisena ja helppokäyttöisenä materiaalina, jota voi hyödyntää opetus- ja oppimistilanteissa sekä, sillä uskottiin olevan käyttöä myös jatkossakin.

6 POHDINTA

Kaikki tieto, mitä opintojen aikana opiskelija kerää, valmistaa häntä opinnäytetyötä varten. Totesimme jo alussa, että oppiminen on jatkuvaprosessi, joka vahvistaa oppijan ammatillista kasvua ja olemme yhä sitä mieltä. Tämä toteamus osoittautui oikeaksi ja huomasimme, kuinka oma ammatti-identiteettimme kehittyi merkittävästi oikeaan, mutta myös persoonalliseen suuntaan. Ammatillisen itsetuntemuksen harjaantuminen on auttanut eri työvaiheissa, sillä sen avulla olemme pystyneet kohdentamaan tehtävien vastuualueita sen alueen vahvuuden omaavalle. Emme kuitenkaan työkennelleet erikseen, vaan kumpikin osallistui jokaisen osion tekemiseen, ja tämä on mahdollistanut uuden oppimisen sekä oman mielenkiinnonkohteen löytymisen. Teimme jatkuvaa reflektointia Savonia ammattikorkeakoulun opinnäytetyön arviointikriteerien mukaisesti, jotta pysyimme omassa tavoitteessamme. Sosionomin kompetenssit kulkivat mukana koko prosessin ajan ja jokainen osa-alue näkyy työssämme. Erityisesti esiin nousi eettisesti perusteltu oma toimintamme, lainsäädännön oppiminen, osallistavan toimintatavan hallitseminen ja tulosten arvioinnin taito.

Teoriatiedon keräämisen myötä kirjaamisen ja dokumentoinnin taidot korostuivat. Kehittämistyön prosessin aikana pääsimme harjoittelemaan itse kirjaamista, mutta myös kattavasti teoriaan kirjaamisen taustalla. Kirjaamisen merkityksen tärkeys korostui meille uudella tavalla ja saimme tulevaan työelämään vahvemman osaamisen kirjaamisesta. Aiheena kirjaamistaito puhutti myös muita opiskelijakollegojamme ja kävimme aiheesta lukuisia keskusteluja. Nämä keskustelut antoivat meille uusia näkökulmia ja toisaalta myös varmuutta siitä, että olemme oikealla suunnalla. Sosionomin työssä kehittämistyö tulisi olla jatkuvaa ja tämän kehittämistyömme ansiosta meille kertyi hyvää kokemusta sellaisen toteuttamisesta. Tiedostamme kehittämistyön monet mahdollisuudet, ja voimme hyödyntää omaa oppimistamme työssämme pienelläkin osa-alueella.

Opinnäytetyömme kokonaisuudessaan kuvasti sosiaalialan eettistä osaamista kattavasti, sillä kirjaamisen teoriassa toimimme onnistuneesti esille tasa-arvoisuuden ja oikeudenmukaisuuden edistämisen. Simulaatiovideomme pohjalta kirjasimme näiden periaatteiden mukaisesti hyvän kirjaamisen esimerkin. Opinnäytetyön edetessä rajasimme aiheemme koskemaan varhaiskasvatusta, jolloin toinen meistä koki olevansa vieraammalla alueella. Emme kokeneet asiaa kuitenkaan negatiiviseksi, vaan jopa kantavaksi voimaksi. Tämä mahdollisti toiselle uuden oppimisen, ja taas toiselle näkemysten vaihtojen kautta kyseenalaistamisen. Kyseenalaistaminen ammatissamme on mielestämme työme laadun varmistamisen kannalta jopa edellytys.

Teknisten asioiden osalta kehittämistyömme toi meille uusia haasteita. Meillä oli hyvin vähän entuudestaan kokemusta videoiden tekoprosessista. Itse kuvaaminen osoittautui suhteellisen helpoksi, koska välineet olivat toiminnoiltaan yksinkertaisia. Editointi oli prosessin haastavin osuus. Se vei huomattavasti enemmän aikaa, kun olimme ajatelleet. YouTube -videopalvelusta löytyvien opetusvideoiden avulla teimme editointia pieniä osia kerrallaan. Jälkikäteen pohdimme olisiko video voitu tuottaa jonkun muun henkilön toimesta, mutta varmuutta esimerkiksi aikatauluista tai yhteisistä tavoitteista ei olisi välttämättä ollut sekä Covid-19 pandemia olisi tehnyt siitä miltei mahdottoman. Lopputulokseen olemme kuitenkin tyytyväisiä, koska saimme tehtyä haasteellisen osuuden loppuun onnistuneesti. Videon laatu kokonaisuudessaan vastasi meidän tavoitteitamme. Opinnäytetyö tarjosi

arvokasta kokemusta simulaatiovideon suunnittelusta, ohjaamisesta sekä raportoinnista. Lisäksi opinnäytetyö vahvisti lapsen varhaiskasvatussuunnitelman kirjaamisen tärkeyttä.

Kävimme useita keskusteluja siitä, mihin esitysalustaan videomme päättyy. Vaihtoehtoina meillä oli DVD-levy, pilvipalvelu tai internetin videopalvelut. Pohdinnan perusteella pilvipalvelu sekä internetin videopalvelut voittivat selkeästi, mutta kyseiset kaksi olivat hyvin tasavertaisia, joten selkeää voittajaa näistä kolmesta ei tässä vaiheessa löytynyt. Selkein ero kahden parhaan vaihtoehdon välillä oli se, että toiseen videoon voi julkaista julkisena vapaaseen käyttöön. Kirjaamisasioista oli prosessin aikana muodostunut meille hyvin tärkeä, joten halusimme, että videosta voi hyötyä mahdollisimman moni. Tästä syystä päädyimme internetin videopalveluun, YouTubeen. Meillä molemmilla oli olemassa olevat profiilit kyseiseen palveluun, mutta päädyimme luomaan uuden yhteisen profiilin, koska ajattelimme mahdollisesti lisätä kyseisen profiilin alle myöhemmin uutta materiaalia.

Opinnäytetyön prosessi yllätti meidät vaativuudellaan. Se oli kestoltaan pitkä, haasteellinen ja oivaltimme asioita enemmän kuin osasimme odottaa. Haastavimmat osuudet prosessissa olivat sen valmiiksi saattaminen ja toisaalta myös lopettaminen. Teoriaosuuden pystyy helpostikin kasaamaan hyväksi kokonaisuudeksi, mutta itse prosessi voi jäädä silloin vajaaksi. Prosessin ymmärtämisen myötä saimme myös teoriaosuuteen lisää syvyyttä sekä taidon liittää teoria tehtyyn tuotokseen. Lopussa esiin nousseita kehitysideoita ja jatkoaiheita oli vaikea jättää toteuttamatta, mutta oppimisen kannalta työn rajaaminen oli osa prosessia. Prosessin aikana kävimme antoisia keskusteluita toistemme, ohjaavan opettajan sekä opiskelijakollegojemme kanssa. Kaikki käyty keskustelut antoivat uusia näkökulmia työhömmme. Ammatillisen kasvun kannalta prosessi opetti meille pitkäjänteisyyttä ja vastuunkantoa uudella tavalla. Koemme olevamme valmiita työelämän haasteisiin mutta tiedostamme sen, että tulemme kehittymään ammattilaisina läpi koko työuran. Kokonaisuudessaan prosessi olikin meistä koko opinnäytetyön suurinta antia.

Kehittämistyön kriittisen tarkastelun ja arvioinnin kautta pohdimme, kuinka simulaatiovideo palvelee tulevaisuudessa. Tällä hetkellä sosionomiksi opiskelevilla on mahdollista saada pätevyys varhaiskasvatuksen opettajan tehtävään, jonka työtehtäviin kuuluu varhaiskasvatussuunnitelmien kirjaaminen. Meille on epäselvää, tuleeko tämä työtehtävä olemaan tulevilla varhaiskasvatuksen sosionomimikkeellä työskentelevillä. Toisaalta koemme, että kirjaamistehtävästämme on hyötyä kaikille sosionomeille erikoistumisesta huolimatta, koska asiakasryhmästä riippumatta kirjaamis- ja havainnointitaidot ovat olennainen osa hyvää kirjaamista.

6.1 Kehittämistyön eettisyys ja luotettavuus

Tutkimuseettinen neuvottelukunta on julkaissut vuonna 2012 ohjeistuksen hyvästä tieteellisestä käytännöstä ja sen loukkausepäilyjen käsittelemisestä Suomessa (HTK). Savonia ammattikorkeakoulu on allekirjoittanut kyseisen HTK-ohjeen edistääkseen ohjeistuksen käytäntöjä. Ohjeistus määrittelee erilaisia kriteereitä, jotka takaavat hyvän tieteellisen käytännön toteutumisen. Olemme huomioineet nämä käytänteet muun muassa kiinnittämällä erityistä huomiota huolellisuuteen, tarkkuuteen ja rehellisyyteen sekä arvostamalla muiden tuottamaa tieteellistä materiaalia. (TENK 2012, 6–7.)

Kehittämistyönä loimme Savonia ammattikorkeakoulun sosiaalialan opettajien käyttöön simulaatiovideon, joka toimii kirjaamisharjoituksena sosionomiopiskelijoille. Simulaatiovideon aiheena oli varhaiskasvatussuunnitelman teko. Simulaatiovideo toimii opiskelijoiden kirjaamisharjoituksen pohjana. Loimme yhdessä varhaiskasvatuksen ammattilaisten kanssa, teoriatietoa hyödyntäen, esimerkin hyvästä kirjaamisesta. Kehittämistyömme raportissa, nousi vahvasti esille, ettei kirjaamisessa ole yhtä oikeaa vastausta. Tapausesimerkin luomisessa, videon käsikirjoituksessa ja hyvän kirjaamisen esimerkissä keskityimme varhaiskasvatuksen pedagogiseen lähtökohtaan. Kehittämistyömme tuloksena syntyi pedagogisesti merkittävä opetus- ja oppimateriaali, joka on julkinen internetissä toimivassa YouTube -videopalvelussa.

Kehittämistyössä käytimme erilaisia lähteitä tukemaan omaa työtämme. Käytimme lähteitä muun muassa oppimisen määrittelyyn ja laatiessamme lapsen varhaiskasvatussuunnitelman kirjaamisen esimerkkejä. Lähteiden valinnassa käytetty lähdekritiikki ja mahdollisimman ajankohtaisten lähteiden käyttäminen tukee kehittämistyömme luotettavuutta. Lähteemme olivat kaikki vertaisarvioituja ja ammatillisia. Lähteiden löytäminen aiheesta oli jokseenkin haastavaa, mutta siitä huolimatta olimme vaativia lähteiden tasosta. Kansainvälisten lähteiden ymmärtäminen oli tyydyttävän kielitaidon vuoksi haasteellista, joten keskityimme suomentamisen laatuun ja käytimme apuna kielitaitoista henkilöä. Lähdeviitteet ja lähteet on merkitty Savonia ammattikorkeakoulun raportointiohjeiden mukaisesti, ja ne kaikki ovat jäljitettävissä.

6.2 Hyödynnettävyys ja kehittämisideat

Opinnäytetyössä tuotettu oppimateriaali on merkittävä ja innovatiivinen, sillä aikaisempaa varhaiskasvatuksen kirjaamisesta kertovaa simulaatiovideota ei saamiemme vastauksien perusteella ole. Oppimateriaalimme on pedagoginen opetusväline, sillä sen avulla on mahdollista saavuttaa sosionomin kompetenssit sekä opetussuunnitelman mukaiset tavoitteet. Oppimateriaalista kerättyjen palautteiden pohjalta kehittämisideaksi nousi tehtävänannon selkiyttäminen. Opinnäytetyö herätti myös pohtimaan, että miten kehittämistä voisi jatkaa näiden tulosten pohjalta.

Opinnäytetyössä valmistunut materiaali jää toimeksiantajan, Savonia ammattikorkeakoulun käytettäväksi. Tällöin sosiaalialan opettajien on mahdollista hyödyntää materiaalia varhaiskasvatukseen suuntautuvien sosionomiopiskelijoiden kanssa. Tämän lisäksi simulaatiovideo löytyy julkisena YouTube-palvelusta, jotta sitä voi hyödyntää jokainen aiheesta kiinnostunut.

LÄHTEET

Ahonen, Liisa 2017. Vasun käyttöopas. Jyväskylä: PS-kustannus.

Barfoed, Elizabeth 2019. Digital Clients: An Example of People Production in Social Work. *Social inclusion* 7 (1), 196–206. <https://search.proquest.com/docview/2300630993?pq-origsite=primo>. Viitattu 17.12.2020.

Cortis, Natasha, Smyth, Ciara, Wade, Catherine ja Katz, Ilan 2019. Changing practice cultures in statutory child protection: Practitioners' perspectives. *Child & family work* 24 (1), 50–58. <http://web.a.ebscohost.com.ezproxy.savonia.fi/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=1&sid=86fdc3f2-ec81-44ed-8d8f-27987c59e843%40sessionmgr4008>. Viitattu 17.12.2020.

Dieckmann, Peter, Lippert, Anne ja Qstergaard, Doris. Jälkipuinti. Teoksessa Iiri Ranta (toim.) *Simulaatio-oppiminen terveydenhuollossa*. Helsinki: Fioca, 195–216.

Engeström, Yrjö 1987. Perustietoa opetuksesta. Valtiovarainministeriö. Verkkojulkaisu. <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10224/3665/engestr%c3%b6m1-175.pdf?sequence=2&isAllowed=y>. Viitattu 14.12.2020.

Harjunen, Kati 2021. Tarvittavat perustiedot varhaiskasvatussuunnitelmaan. Valokuva. 9.10.2021. Kuopio: Kati Harjusen kokoelmat.

Harjunen, Kati 2021. Varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseen tarvittavat tiedot. Valokuva. 9.10.2021. Kuopio: Kati Harjusen kokoelmat.

Harjunen, Kati 2021. Edellisen vasun tavoitteiden toteutuminen. Valokuva. 10.10.2021. Kuopio: Kati Harjusen kokoelmat.

Harjunen, Kati 2021. Varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjattavat tavoitteet ja toimenpiteet. Valokuva. 10.10.2021. Kuopio: Kati Harjusen kokoelmat.

Harjunen, Kati 2021. Muut huomioitavat asiat. Valokuva. 12.10.2021. Kuopio: Kati Harjusen kokoelmat.

Harjunen, Kati 2021. Suunnitelmassa hyödynnetyt materiaalit. Valokuva. 12.10.2021. Kuopio: Kati Harjusen kokoelmat.

Harjunen, Kati 2021. Suunnitelman arviointi. Valokuva. 12.10.2021. Kuopio: Kati Harjusen kokoelmat.

Heiskanen, Noora 2019. Varhaiserityiskasvatus. Verkkokirja. 2. painos. Jyväskylä: PS-kustannus. <https://www.ellibslibrary.com/book/978-952-451-971-7>. Viitattu 20.1.2021.

Helenius, Aili ja Lummelahti, Leena 2014. *Leikin käsikirja*. 2. painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Hirvonen, Katja 2007. *Aikuinen oppijana korkeakoulussa*. Joensuu: Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu.

Jämsä, Kaisa ja Manninen, Esa 2000. *Osaamisen tuotteistaminen sosiaali- ja terveysalalla*. Helsinki: Tammi.

Karila, Kirsti 2019. Mitä on varhaiskasvatuksen pedagogiikka? Teoksessa Lastentarhanopettajaliitto (toim.) *Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuri muuttuu. Nyt on pedagogiikan aika!* Helsinki: Lastentarhanopettajaliitto, 9–11.

Kola-Torvinen, Pia 2019. Laaja-alainen osaaminen ja oppimisen alueet varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa. Teoksessa Lastentarhanopettajaliitto (toim.) *Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuri muuttuu. Nyt on pedagogiikan aika!* Helsinki: Lastentarhanopettajaliitto, 12–14.

Kuopion kaupunki 2019. Kuopion kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma. Kuopion kaupunki. Verkkojulkaisu. https://www.kuopio.fi/documents/7369547/7632909/Kuopion_kaupungin_varhaiskasvatussuunnitelma.pdf/f293342d-4520-41ae-9fe3-78d2a2785506. Viitattu 10.2.2021.

Kääriäinen, Aino 2003: Lastensuojelun sosiaalityö asiakirjoina: dokumentoinnin ja tiedonmuutoksen dynamiikka. Väitöskirja. Sosiaalipolitiikan laitos. Helsingin yliopisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-10-5114-2>. Viitattu 3.12.2020.

Laaksonen, Maarit, Kääriäinen, Aino, Penttilä, Marja, Tapola-Haapala, Maria, Sahala, Heli, Kärki, Jarmo ja Jäppinen, Anu 2011. Asiakastyön dokumentointi sosiaalihuollossa: opastusta asiakastiedon käyttöön ja kirjaamiseen. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Verkkojulkaisu. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/79866/d68ab232-88fc-4478-8c21-91164a177a1a.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Viitattu 3.12.2020.

Laki digitaalisten palvelujen tarjoamisesta 306/2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2019/20190306>. Viitattu 17.11.2007.

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 812/2000. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2000/20000812#L3>. Viitattu 12.11.2020.

Laki väestöjärjestelmästä ja Väestökisterikeskuksen varmennepalveluista 661/2009/661. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2009/20090661?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=v%3%A4est%3%B6tietoj%3%A4rjestelm%3%A4%20ja%20v%3%A4est%3%B6rekisterikeskus#Pidm45237816730000>. Viitattu 29.10.2021.

Lehmuskoski, Antero 2017. Tiedonhallinta sosiaalityössä. Teoksessa Aulikki Kanaoja, Martti Lähteenen ja Pirjo Marjamäki (toim.) Sosiaalityön käsikirja. Helsinki: Tietosanoma Oy, 417–449.

Mikkilä-Erdmann, Mirjamaija 2017. Digitaalisen oppimateriaalin mahdollisuudet. Teoksessa Hannu Savolainen, Risto Vilkkonen ja Leena Vähäkylä (toim.) Oppimisen tulevaisuus. Helsinki: Gaudeamus. <https://www.elliblibrary.com/reader/9789523455177>. Viitattu 15.10.2021.

Nokelainen, Petri ja Ruohonen, Pekka 2009. Non-linear modeling of growth prerequisites in a Finnish polytechnic institution of higher education. *Journal of Workplace Learning* 21 (1), 36-57. <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/13665620910924907/full/pdf?title=non-linear-modeling-of-growth-prerequisites-in-a-finnish-polytechnic-institution-of-higher-education>. Viitattu 20.10.2021.

Novak, Joseph D, Gowin, D Bob 1995. *Learning how to learn*. Cambridge: Cambridge University Press.

Oph 2018. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018. Opetushallitus. Verkkojulkaisu. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet.pdf. Viitattu 10.2.2021.

Oph 2020. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma -mallilomake ja ohjeistus. Opetushallitus. Verkkojulkaisu. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/lapsen-varhaiskasvatussuunnitelma-mallilomake-ja-ohjeistus>. Viitattu 2.3.2021.

Parkkonen, Tiina, Rantanen, Esa ja Kuisma, Markku 2013. Viestinnän simulaatioharjoittelu. Teoksessa Iiri Ranta (toim.) Simulaatio-oppiminen terveydenhuollossa. Helsinki: Fioca, 146–157.

Päivänsalo, Tiina-Maria 2020. Oppimiskoodi. Jyväskylä: PS-kustannus.

Raatikainen, Eija, Rahikka, Anne, Saarnio, Tuula ja Vepsä, Päivi 2019. 3. painos. *Ammattina sosionomi*. Helsinki: Sanoma Pro.

- Rall, Marcus 2013. Simulaatio -mitä, miksi, milloin ja miten? Teoksessa Iiri Ranta (toim.) Simulaatio-oppiminen terveydenhuollossa. Helsinki: Fioca, 9–20.
- Reamer, Frederic G. 2005. Documentation in social work: evolving ethical and risk-management standards 50 (4), 325–334. <https://web-p-ebshost-com.ezproxy.savonia.fi/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=1&sid=9a97ebfa-df8c-4fca-8ae1-925d019cfc61%40redis>. Viitattu 17.12.2020.
- Rintakorpi, Kati 2019. Pedagoginen dokumentointi varhaiskasvatuksen suunnittelun kehittämisen välineenä. Teoksessa Lastentarhanopettajienliitto (toim.) Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuri muuttuu. Nyt on pedagogiikan aika! Helsinki: Lastentarhanopettajaliitto, 27–28.
- Saarsalmi, Olli 2008. Päivähoidon turvallisuussuunnittelu. Sosiaali- ja terveysministeriö. Verkkojulkaisu. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/71936/URN:NBN:fi-fe201504226169.pdf?sequence=1>. Viitattu 31.8.2021.
- Sajaniemi, Nina 2019. Minkälainen on pieni lapsi? Teoksessa Lastentarhanopettajaliitto. Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuri muuttuu. Nyt on pedagogiikan aika! Helsinki: Lastentarhanopettajaliitto, 6–8.
- Salonen, Kari 2013. Näkökulmia tutkimukselliseen ja toiminnalliseen opinnäytetyöhön: opas opiskelijoille, opettajille ja TKI-henkilöstölle. Verkkojulkaisu. Turun ammattikorkeakoulu. <http://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522163738.pdf>. Viitattu 21.10.2020.
- Sandberg, Erja 2021. Pedagoginen tuki varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Savonia s. a. Tutustu Savoniaan. Verkkojulkaisu. Savonia-ammattikorkeakoulu. <https://portal.savonia.fi/amk/fi/tutustu-savoniaan>. Viitattu 10.2.2020.
- Suomen perustuslaki 731/1999. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>. Viitattu 6.4.2021.
- Talentia 2017. Arki, arvot ja etiikka. Sosiaalialan ammattihenkilön eettiset ohjeet. Talentia. Verkkojulkaisu. <https://talentia.e-julkaisu.com/2017/eettiset-ohjeet/>. Viitattu 11.11.2021.
- TENK 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö. Verkkojulkaisu. Tutkimustieteellinen neuvottelukunta. https://tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf. Viitattu 11.5.2021.
- Toivola, Marika, Peura, Pekka ja Humaloja, Markus 2017. Flipped learning. Käänteinen oppiminen. Helsinki: Edita.
- Unicef s. a. YK:n yleissopimus lasten oikeuksista. Suomen Unicef. https://unicef.studio.crasman.fi/pub/public/pdf/LOS_A5fi.pdf. Viitattu 1.11.2021.
- Varhaiskasvatuslaki 540/2018. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540#Pidp445827920>. Viitattu 17.2.2020.
- Weisman, Daniel ja Zornado, Joseph 2017. Professional Writing for Social Work Practice. 2. painos. New York: Springer Publishing Company. <https://ebookcentral-proquest-com.ezproxy.savonia.fi/lib/savoniafi/reader.action?docID=4891299&query=Professional+Writing+for+Social+Work+Practice>. Viitattu 16.12.2020.
- YK-Liitto 2015. YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista ja sopimuksen valinnainen pöytäkirja. Suomen YK-liitto. https://www.ykliitto.fi/sites/www.ykliitto.fi/files/vammaisten_oikeudet_2016_net.pdf. Viitattu 1.11.2021.

LIITE 1: OPETUSHALLITUKSEN LAATIMA LAPSEN VARHAISKASVATUSSUUNNITELMA -LOMAKE

Salassa pidettävä

Varhaiskasvatuslaki (540/2018) 40 §:n 3 mom.

1. Perustiedot

Lapsen nimi	Syntymäaika
Varhaiskasvatusyksikkö	
Huoltaja/huoltajat/Muu laillinen edustaja	
Huoltaja/huoltajat/Muu laillinen edustaja yhteystiedot	
Yhteydenpitoon liittyviä lisätietoja	

2. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatiminen

2.1	Laatimisesta vastaava henkilö ja tämän yhteystiedot
2.2	Muu laatimiseen osallistunut henkilöstö ja/tai asiantuntijat
2.3	Miten lapsen näkökulma ja mielipiteet on otettu huomioon
2.4	Miten huoltajien näkemykset otetaan huomioon ja miten yhteistyö on järjestetty

3. Lapsen mahdollisen aiemman vasun tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutumisen arviointi

3.1	Tavoitteiden toteutuminen
3.2	Muut havainnot lapsen edellisestä vasusta

LAPSEN VARHAISKASVATUSSUUNNITELMA

Salassa pidettävä
Varhaiskasvatuslaki (540/2018) 40 §:n 3 mom.

4. Tavoitteet pedagogiselle toiminnalle ja toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi

Tavoitteet ja toimenpiteet koskevat kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuutta.

4.1 Lapsen vahvuudet, kiinnostuksen kohteet ja tarpeet, sekä niiden huomioon ottaminen			
4.2 Tavoitteet pedagogiselle toiminnalle		4.3 Toimenpiteet ja menetelmät tavoitteiden saavuttamiseksi	
4.4 Mahdolliset muut kehityksen ja oppimisen tukeen liittyvät tarpeet sekä tuen toteuttamiseen liittyvät tavoitteet ja sovitut järjestelyt			
4.5 Tarkennuksia toimintakauden aikana lapsen tarpeiden mukaan (kohdat 4.2, 4.3 ja 4.4)			
pm/huomiot	pm/huomiot	pm/huomiot	pm/huomiot

5. Lapsen hyvinvoinnin tukemiseen liittyvät muut huomioitavat asiat

--

6. Laatimisessa hyödynnetyt muut mahdolliset asiakirjat ja suunnitelmat

--

7. Seuranta- ja arviointiajankohdat

Päivämäärä

LIITE 2: ESIMERKKI VARHAISKASVATUKSEN JÄRJESTÄJÄN ITSE SUUNNITTELEMASTA LAPSEN VARHAISKASVATUSSUUNNITELMA -LOMAKKEESTA

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma

Salassa pidettävä

Varhaiskasvatustilaki (540/2018) 40 §:n 3 mom.

Lapsen nimi:	Syntymäaika:
---------------------	---------------------

1. PERUSTIEDOT

1.1 Varhaiskasvatussyksikkö
1.2 Huoltaja/huoltajat/muu laillinen edustaja
1.3 Huoltaja/huoltajat/muu laillinen edustaja yhteystiedot
1.4 Yhteydenpitoon liittyviä lisätietoja

2. VASU, VANHEMMAT

Tähän vanhemmat kirjaavat lapselle ja perheelle tärkeitä asioita varhaiskasvatukseen ja opetukseen liittyen.
2.1 Lapsen ajatukset ja odotukset Kaverit, mitä lapsi osaa, mikä on mukavaa, mitä haluaa oppia, mikä tuntuu vaikealta ja muita toiveita
2.2 Lapselle tärkeät henkilöt
2.3 Vanhempien toiveet ja odotukset

3. LAPSEN VARHAISKASVATUSSUUNNITELMAN LAATIMINEN

3.1 Laadimisesta vastaava henkilö ja tämän yhteystiedot
3.2 Muu laatimiseen osallistunut henkilöstö ja/tai asiantuntijat
3.3 Miten lapsen näkökulma ja mielipiteet on otettu huomioon
3.4 Miten huoltajien näkemykset otetaan huomioon ja miten yhteistyö on järjestetty

4. LAPSEN AIEMPI VASU

Lapsen mahdollisen aiemman vasun tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutumisen arviointi
4.1 Tavoitteiden toteutuminen
4.2 Muut havainnot lapsen edellisestä vasusta

5. PEDAGOGINEN TOIMINTA

Tavoitteet pedagogiselle toiminnalle ja toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi Tavoitteet ja toimenpiteet koskevat kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuutta.
5.1 Lapsen vahvuudet, kiinnostuksen kohteet ja tarpeet, sekä niiden huomioon ottaminen
5.2 Tavoitteet pedagogiselle toiminnalle
5.3 Toimenpiteet ja menetelmät tavoitteiden saavuttamiseksi
5.4 Mahdolliset muut kehityksen ja oppimisen tukeen liittyvät tarpeet sekä tuen toteuttamiseen liittyvät tavoitteet ja sovitut järjestelyt
5.5 Tarkennuksia toimintakauden aikana lapsen tarpeiden mukaan (kohdat 5.2, 5.3 ja 5.4) pvm./huomiot

6. PEDAGOGINEN TOIMINTA

6.1 Lapsen hyvinvoinnin tukemiseen liittyvät muut huomioitavat asiat
6.2 Laatimisessa hyödynnetyt muut mahdolliset asiakirjat ja suunnitelmat
6.3 Seuranta- ja arviointiajankohdat, pvm.

7. HUOLTAJIEN LUPA YHTEISTYÖHÖN

Varhaiskasvatustilaki mahdollistaa varhaiskasvatuksen järjestämisen kannalta välttämättömän tiedon siirtämisen salassapidon estämättä.

7.1 Lupa yhteydenottoon

7.2 Mitä asiaa / asioita yhteydenotto koskee?

7.3 Yhteydenottoluvan sisältö

Tähän vanhempi kirjaa yhteistyötahon ja yhteydenottoa koskevan asian, johon varhaiskasvatuksen yhteydenlupa annetaan / kielletään.

7.4 Yhteydenottolupa / allekirjoitus

Annan / annamme luvan varhaiskasvatuksen yhteydenottoon yllä mainittuun tahoon edellä mainituissa asioissa.

Pvm. _____ Allekirjoitus _____

En anna / emme anna lupaa varhaiskasvatuksen yhteydenottoon yllä mainittuun tahoon edellä mainituissa asioissa.

Pvm. _____ Allekirjoitus _____

8. HUOLTAJAN / HUOLTAJIEN ALLEKIRJOITUKSET

8.1 Varhaiskasvatussuunnitelma / allekirjoitus

Hyväksyn / hyväksymme lapsellemme laaditun varhaiskasvatussuunnitelman.

Pvm. ____/____/____ Allekirjoitus _____

En / emme hyväksy lapsellemme laadittua varhaiskasvatussuunnitelmaa.

Pvm. ____/____/____ Allekirjoitus _____

LIITE 3: MALLIESIMERKKI HYVÄSTÄ KIRJAAMISESTA

Salassa pidettävä

Varhaiskasvatuslaki (540/2018) 40 §:n 3 mom.

1. Perustiedot

Lapsen nimi Milla Mallikas	Syntymäaika 25.5.2017
Varhaiskasvatusyksikkö Huvikummun päiväkoti	
Huoltaja/huoltajat/Muu laillinen edustaja Maija ja Mollie Mallikas	
Huoltaja/huoltajat/Muu laillinen edustaja yhteystiedot Maija Mallikas puh. 045 1234567 Mollie Mallikas puh. 040 1234567 Os. Esimerkkikatu 3. A. 4, 12345 Mallila	
Yhteydenpitoon liittyviä lisätietoja Varahakijat: mummi Milli Mallikas puh. 044 1234567 ja kummisetä Esko Esimerkki puh. 0400 1234567	

2. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatiminen

2.1 Laadimisesta vastaava henkilö ja tämän yhteystiedot Varhaiskasvatuksen opettaja Sini Simulaatio, Kissantassut puh. 040 9876543 os. Huvikumuntie 3, 12345 Mallila
2.2 Muu laatimiseen osallistunut henkilöstö ja/tai asiantuntijat Veo Eija Esikuva puh. 050 9876543, eija.esikuva(a)esimerkki...
2.3 Miten lapsen näkökulma ja mielipiteet on otettu huomioon Millaa havainnoidaan päivittäin. Viikoittaisessa porinapiirissä Milla saa yhdessä toisten lasten kanssa suunnitella perjantaille toimintaa. Onkin huomattu, että Milla valitsee mielellään prinsessa -roolileikkejä. Pienryhmätoiminta tukee Millan osallisuutta ja yksilöllistä kohtaamista. Ryhmässä on tarjolla ja helposti saatavilla mieluisia tekemisiä, pelejä ja leluja. Elokuussa Millan haastattelu ja vasu -vihon teko, joka lähtee käymään kotona. Milla otetaan mukaan päivittäisiin kuulumisten vaihtoihin, jotta Milla saa kertoa itsekin omasta päivästänsä.
2.4 Miten huoltajien näkemykset otetaan huomioon ja miten yhteistyö on järjestetty Perhe ei kuulu kirkkoon, mutta Milla saa osallistua kaikkeen varhaiskasvatuksen toimintaan. Vanhempien kanssa sovittiin, että he tuovat riittävästi varavaatteita päiväkotiin Päivittäiset keskustelut tuonti- ja hakutilanteissa. Vuosittain vasu- ja arviointi -keskustelu. Syyskuussa kysely liittyen lapsen ja vanhempien toiveisiin ja odotuksiin.

3. Lapsen mahdollisen aiemman vasun tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutumisen arviointi

<p>3.1 Tavoitteiden toteutuminen</p> <p>Edellisessä vasussa tavoitteena oli omatoimisuuden tukeminen pukemisessa. Keinoina oli muun muassa kuvat vaatteista ja niiden oikea pukemisjärjestys, kannustus sekä onnistumisesta iloitseminen. Asetettu tavoite on saavutettu. Milla osaakin hienosti pukea ulkovaatteet oikeassa järjestyksessä päälle ja riisua ne.</p> <p>TAI</p> <p>Edellisen vasun kaikki asetetut tavoitteet ovat toteutuneet. Nyt mietimme yhdessä vanhempien ja Millan kanssa uudet tavoitteet vasuun.</p>
<p>3.2 Muut havainnot lapsen edellisestä vasusta</p> <p>Millan kiinnostuksen kohteet ovat edelleen samat, joten jatketaan niiden hyödyntämistä toiminnan suunnittelussa (katso kohdasta 4.1.).</p>

4. Tavoitteet pedagogiselle toiminnalle ja toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi

Tavoitteet ja toimenpiteet koskevat kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuutta.

<p>4.1 Lapsen vahvuudet, kiinnostuksen kohteet ja tarpeet sekä niiden huomioon ottaminen</p> <p>Milla on sopeutunut hyvin päiväkotiin, ja osallistuu mielellään ryhmämme toimintaan. Milla on tutustunut ryhmän lapsiin yhdessä aikuisen kanssa, ja hän on saanut paljon kavereita. Milla tykkää erilaisista mielikuvitus- ja roolileikeistä ja hänellä on kivat leikki-aidot. Milla on kiinnostunut niin laulamisesta, tarinoiden kuuntelemisesta kuin myös kädentaidoista. Millalla on hyvä keskittymiskyky, joka näkyy erilaisten tehtävien teossa. Kynätehtävissä käsi väsyä aina välillä. Milla hakeutuu mielellään aikuisen seuraan, kun äiti ikävä yllättää. Tällöin Milla antaa aikuisen lohduttaa ja hän pitääkin halaamisesta.</p>			
<p>4.2 Tavoitteet pedagogiselle toiminnalle</p> <p>1. Vahvistetaan kynänkäyttöä.</p> <p>2. Vahvistetaan Millan itsetuntoa, jotta hän voi käydä rauhallisin mielin esimerkiksi vessassa ja vaihtaa vaatteita.</p>	<p>4.3 Toimenpiteet ja menetelmät tavoitteiden saavuttamiseksi</p> <p>1. Käytetään kyniä, joista lähtee helposti väriä.</p> <p>2. Mm. kysymys ”Haluatko käydä pikku vessassa vaihtamassa vaatteet?” auttaa Millaa rauhoittumaan. Keskustelujen, satujen ja tarinoiden avulla opetellaan mm., että jokainen ihminen on erilainen ja, että jokaisen keho on ainutlaatuinen ja arvokas.</p>		
<p>4.4 Mahdolliset muut kehityksen ja oppimisen tukeen liittyvät tarpeet sekä tuen toteuttamiseen liittyvät tavoitteet ja sovitut järjestelyt</p>			
<p>4.5 Tarkennuksia toimintakauden aikana lapsen tarpeiden mukaan (kohdat 4.2, 4.3 ja 4.4)</p>			
<p>pm/huomiot</p> <p>9/21 Kirjaimet ja numerot on alkanut kiinnostamaan</p>	<p>pm/huomiot</p> <p>10/21 Oman nimen kirjoittaminen ilman mallia onnistuu hienosti</p>	<p>pm/huomiot</p>	<p>pm/huomiot</p>

5. Lapsen hyvinvoinnin tukemiseen liittyvät muut huomioon otavat asiat

Ruokailu: Milla syö kaikkea ruokaa, kun ruoka on selkeästi eroteltu toisistaan. Uni: Milla haluaa, että aikuinen silittää kämmenselkää. Jos hän nukahtaa, saa nukkua 1,5 tuntia. WC: Milla käy itsenäisesti WC:ssä, mutta tarvitsee apua pyyhkimisessä.

TAI

Milla ei nuku päiväunia. On sovittu, että päiväleivolta saa nousta sadun kuuntelemisen ja 15 min. hiljaisen hetken jälkeen rauhalliseen puuhailuun.

6. Laatisessa hyödynnetyt muut mahdolliset asiakirjat ja suunnitelmat

Lääkehoidon suunnitelma tehty.

TAI

4-vuotisneuvolakaavake

Edellinen vasu

7. Seuranta- ja arviointiajankohdat

Vanhempien kanssa sovittiin, että Millan vasua arvioidaan maaliskuussa ja välikirjauksia tehdään tarpeen mukaan.

TAI

Välikirjauksia tehdään tarpeen mukaan huoltajien kanssa keskustellen.

Arviointi keskustelu keväällä -22

LIITE 4: SIMULAATIOVIDEON KÄSIKIRJOITUS

Tatjaana: Moi kaikille! Me olemme sosionomiopiskelijoita Savonia-ammattikorkeakoulusta. Minun nimeni on Tatjaana Kuosmanen

Kati: Ja minä olen Kati Harjunen

Tatjaana: Me aloitettiin meidän opintomme vuoden 2019 keväällä ja tämä video on meidän opinnäytetyömme tuotos.

Kati: Videossa tulette näkemään simuloitun tilanteen etänä pidettävän varhaiskasvatussuunnitelman keskustelun osasista. Osat on valittu Opetushallituksen lapsen varhaiskasvatussuunnitelman osasista, joita on 4.1 Lapsen vahvuudet, kiinnostuksen kohteet ja tarpeet sekä niiden huomioon ottaminen, 4.2 Tavoitteet pedagogiselle toiminnalle ja 4.3 Toimenpiteet ja menetelmät tavoitteiden saavuttamiseksi.

Tatjaana: Katsottuanne tämän simulaatiovideon teidän tarkoituksenne on kirjata sen tilanteen mukaan nuo kolme aiemmin esitettyä kohtaa asiakirjapohjaan hyvän kirjaamisen periaatteiden mukaisesti. Asiakirjapohja löytyy Opetushallituksen nettisivuilta. Tsemppiä tehtävään!

Kati: Tsemppiä!

Simuloitu lapsen varhaiskasvatussuunnitelman keskustelu:

Keskustelu käydään Teamsin kautta vallitsevan Covid -19 pandemiatilanteen tilanteen vuoksi. Varhaiskasvatuksen opettajan (jatkossa vaka opettaja) keskustelu kuvataan varhaiskasvatustyöryhmän toimistuhuoneessa yksityisyyden varmistumiseksi. Maija -äidin keskustelu kuvataan hänen kotonaan, mahdollisimman luonnollisessa ympäristössä.

Vaka opettaja: Tervehdys Maija. Kuuluuko hyvin?

Maija: Kuuluu, kuuluu.

Vaka opettaja: Hienoa. Nyt on Aatun vasun aika. Siitähän on pari kuukautta, kun Aatu aloitti tässä meidän ryhmässämme hoidon ja meillä on mennyt tosi hienosti. Aatu näkyy jäävän hyvin mielellään ja iloisesti hoitoon. Aatulle on hirmuisen tärkeää käydä ikkunasta vilkuttelemassa teille hoitoon jäädessä. Mitäs teille kuuluu?

Maija: Meillä on mennyt kotona tosi mukavasti. On saatu Aatun huoneen remontti valmiiksi ja Aatu on ottanut huoneen kyllä omakseen, ja pitää siitä, että on saanut oman tilan, missä saa olla rauhassa.

Vaka opettaja: Hienoa. Aatuhan osallistuu mielellään kaikkiin meidän päiväkotimme toimintoihin. Varsinkin tuo jumppa on ollut Aatulle mieleen. Aatuhan on hyvin liikunnallinen. Hän pitää trampoliinilla hyppimisestä ja puolapuissa kiipeämisestä. Myös lego- ja autoleikit ovat Aatun mieleen. Oikeastaan ne ovat Aatun lempileikkejä, mitä hän leikkii vapaalla leikillä. Minkälaisia leikkejä Aatu kotona leikkii?

Maija: Aatu tykkää kotona kaikenlaisista auto jutuista. Myös liikunta jutut ovat tosi mieluisia. Meillä on tässä, kotona puolapuita ja voimistelurenkaita, joilla voi ja oikeastaan tykkääkin käyttää. Kotona ehkä nuo kädentaidot ovat jääneet vähän vähemmälle. Ei ole niin paljoa askartelua tai piirtämistä, vaan enemmän tämmöistä toiminnallista tekemistä...

Vaka opettaja: Hienoa. Mietittäisikö yhdessä mitkä vois olla Aatun tavoitteet?

Maija: Aatulla on ollut semmoista voimakasta halailua ja sitä myötä välillä ne yltyvät ihan semmoiseksi kilvoitteluksi ja kiusoitteluksi, että tönitään toista tai... sitä tapahtuu puolin ja toisin. Semmoista rajua leikkiä. Minun mielestäni Aatulla on taidot leikkiä rauhallisiakin leikkejä, mutta silloin täytyy olla sitten sitä muuta aktiviteettia niin paljon, että ne onnistuvat.

Vaka opettaja: Kyllä. On huomattu samoja asioita täällä päiväkodissakin, että Aatu hakee voimakkaasti kontaktia niin kavereista kun aikuisista. Esimerkiksi niin, että Aatu haluaa kaveria tai puristaa kaverin kädestä voimakkaasti. Tai sitten saattaa mennä ihan kaverin päälle. Aatu saattaa tällä hakea vähän semmoista syvätuntokokemuksia ja me voimmekin täällä päiväkodissa esimerkiksi ottaa käyttöön säkkituoli, johon Aatu voi hyppiä ja vähän painiakin. tällöin Aatulla on mahdollisuus saada turvallisesti syvätuntokokemuksia eikä sitten välttämättä enää halatakaan kaveria niin kovasti.

Maija: Kyllä

Vaka opettaja: Tulisiko sinulle mieleen jotain muutakin tavoitetta, mitä haluisit asettaa Aatulle?

Maija: No sitä myötä, kun ne leikit on sen verran rajuja niin, sitten ehkä niiden rauhoittaminen voisi parantaa kaverisuhteitakin

Vaka opettaja: Kyllä. Leikkitaidot ovat tosi tärkeitä. Aatuhan ottaa mielellään vetovastuun leikistä ja ohjaa kavereita, että mitä leikissä tehdään ja se voi tuoda joskus haasteita ja niitä erimielisyyksiä, että miten leikkiä vois viedä eteenpäin. Me voimme täällä päiväkodilla auttaa Aatua vahvistamalla kaverin kuuntelemisen taitoa. Voimme yhdessä ideoida leikkejä, mitä kaverit haluasi leikkiä, että tulee myöskin kavereiden haluamia leikkejä. Lisäksi toisten huomioimista myös siinä leikkitalanteessa ja muussakin toiminnassa. Esimerkiksi satujen, tarinoiden kautta käydään näitä kaveritaitoja ja sosiaalisia taitoja läpi. Myös keskustelujen ja tietysti tunnetaitoharjoitusten kautta voidaan opetella sosiaalisia taitoja...

Loppu teksti simulaatiovideon lopussa:

Jokainen käyty keskustelu on erilainen ja muistahan, ettei ole yhtä oikeaa tapaa kirjata.

Kiitos, kun katsoit videon!

Tekijät: Tatjaana Kuosmanen ja Kati Harjunen

LIITE 5: SIMULAATIOVIDEOSSA KÄYTETTY MALLIESIMERKKI HYVÄSTÄ KIRJAAMISESTA

LAPSEN VARHAISKASVATUSSUUNNITELMA

Salassa pidettävä
Varhaiskasvatuslaki (540/2018) 40 §:n 3 mom.

4. Tavoitteet pedagogiselle toiminnalle ja toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi
Tavoitteet ja toimenpiteet koskevat kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuutta.

<p>4.1 Lapsen vahvuudet, kiinnostuksen kohteet ja tarpeet sekä niiden huomioon ottaminen</p> <p><i>Aatu jää mielellään hoitoon. Hän käy vilkuttamassa ikkunasta vanhemmalle ja vasta sitten riisuu ulkovaatteensa. Hän osallistuu hyvin kaikkiin päiväkodin toimintoihin. Aatu on kiinnostunut lego- ja autoleikeistä, ja erityisesti jumppa tuokiot ovat hänen mieleensä. Äiti kertoikin, että Aatu tykkää käyttää kotona puolapuita ja voimistelurenkaita. Aatun vahvuutena on liikunnallisuus. Aatu ottaa mielellään vetovastuun leikistä ja ohjaa kavereita esimerkiksi leikin kulussa. Aatu hakee voimakkaasti kontaktia niin kavereista kuin aikuisista, ja olemmekin opetelleet turvallisia keinoja syvätuntokokemusten saamiseksi.</i></p>	
<p>4.2 Tavoitteet pedagogiselle toiminnalle</p> <p><i>1. Syvätuntokokemusten saaminen turvallisesti</i></p> <p><i>2. Leikkitaitojen vahvistaminen ja erityisesti kaveritaitojen tukeminen</i></p>	<p>4.3 Toimenpiteet ja menetelmät tavoitteiden saavuttamiseksi</p> <p><i>1. Toimintaympäristön muokkaaminen esimerkiksi säkkituolien ja pahvilaatikoiden avulla. Säkkituoliin voi hyppiä ja sen kanssa voi painia, ja pahvilaatikko mahdollistaa pienen tilaan menon. Nystyräpalloa ja isoa maalitelaa käytetään hieronnan apuna.</i></p> <p><i>2. Vahvistetaan kaverin kuuntelemisen taitoa, yhdessä ideointia ja toisten huomiointia leikissä. Satujen, tarinoiden, keskustelujen ja tunnetaitoharjoitusten avulla opetellaan sosiaalisia taitoja.</i></p>

LIITE 6: SIMULAATIOVIDEO OSOITE

Simulaatiovideo on ladattu YouTube -palveluun nimellä: " Simulaatiovideo varhaiskasvatuksesta: kirjaamisharjoitus sosionomiopiskelijoille". Se löytyy osoitteesta: <https://www.youtube.com/watch?v=2Iz7yCP72LA>